

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

12 januari 1999

BELEIDSNOTA

Het Vlaams Buitenlands Beleid

1999-2004

ingediend door de heer Patrick Dewael,
minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Financiën, Begroting,
Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden,
de heer Johan Sauwens,
Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Ambtenarenzaken en Sport
en de heer Bert Anciaux,
Vlaams minister van Cultuur, Jeugd,
Stedelijk Beleid, Huisvesting en Brusselse Aangelegenheden

Met deze beleidsnota wordt voor de periode 1999-2004 een meer concrete uitwerking gegeven van de basisopties in het regeerakkoord. Een beleidsnota geeft de grote strategische keuzen en opties van het beleid voor de duur van de regeerperiode weer. De nota is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde ministers, Patrick Dewael, Johan Sauwens en Bert Anciaux, en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement.

In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen, daar waar nodig, ter goedkeuring aan de Vlaamse regering of het Vlaams parlement worden voorgelegd.

INHOUDSTAFEL

Blz.

Inleiding: Vlaanderen in de wereld	6
– Algemene omgevingsanalyse	6
Internationale ontwikkelingen	6
Ontwikkelingen op Europees niveau	7
Ontwikkelingen op federaal niveau	9
Ontwikkelingen op Vlaams niveau	9
– Afbakening van het beleidsdomein	9
– Missie	10
– Visie	11
– Strategische doelstellingen	11
 Deel I: Vlaanderen in de EU en in de multilaterale fora	12
Hoofdstuk 1 : De Europese Unie	12
1.1 Inleiding	12
1.2 De Intergouvernementele Conferentie	14
1.3 De Vlaamse inbreng in het Belgisch Voorzitterschap van de EU in 2001	15
1.4 Aanpassing van het samenwerkingsakkoord	15
1.5 Interne organisatie	16
Hoofdstuk 2 : De multilaterale samenwerking	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Raad van Europa	18
2.3 UNESCO	18
2.4 United Nations University	19
2.5 Wereldgezondheidsorganisatie	19
2.6 Internationale Arbeidsorganisatie	19
2.7 OESO	20
2.8 Wereldhandelsorganisatie	21
2.9 De internationale financiële instellingen	21
2.10 Interne organisatie	22

Deel II: Het bilateraal Vlaams buitenlands beleid	23
Hoofdstuk 1 : Inleiding	23
1.1 Erkenning van Vlaanderen als volwaardige partner	23
1.2 Interne beleidsafstemming	23
1.3 Concentratie van de inspanningen	24
Hoofdstuk 2 : Het Vlaams beleid ten aanzien van de andere deelstaten in België	24
Hoofdstuk 3 : Het Vlaams beleid ten aanzien van de buurlanden	24
3.1 Inleiding	24
3.2 Nederland	25
3.3 Frankrijk	26
3.4 Duitsland	27
3.5 Het Verenigd Koninkrijk	27
Hoofdstuk 4 : Het Vlaams beleid ten aanzien van de regio's in Europa	28
4.1 Samenwerking in Europees kader	28
4.2 Samenwerking in bilateraal- of multilateraal kader	29
Hoofdstuk 5 : Het Vlaams beleid ten aanzien van Centraal- en Oost-Europa	30
5.1 Voorlopige bijsturing van het programma Centraal- en Oost-Europa	30
5.2 Evaluatie van het gevoerde beleid	31
5.3 Uitwerken van een nieuw beleid	31
Hoofdstuk 6 : Het Vlaams beleid ten aanzien van de landen buiten Europa	31
 Deel III: Ondersteuning van de welvaartscreatie in Vlaanderen	 33
Hoofdstuk 1 : Bevordering van de export en directe investeringen in het buitenland	33
1.1 Beleidsdoelstellingen	35
1.2 Kritische domeinen	36
1.3 Tien strategische projecten voor deze legislatuur	39
Hoofdstuk 2 : Het aantrekken van buitenlandse investeringen naar Vlaanderen	43

Deel IV: Ontwikkelingssamenwerking	45
Hoofdstuk 1 : Inleiding	45
Hoofdstuk 2 : Uitbouw van een Vlaams beleid inzake Ontwikkelingssamenwerking	48
2.1 Eén beleid, twee peilers	49
2.2 Indirecte en directe bilaterale samenwerking	50
2.3 Een verticale en horizontale opdracht	50
2.4 Meer engagementen	52
2.5 Geografische concentratie	52
2.6 Thematische vernieuwing	53
2.7 Een herkenbare administratieve ondersteuning	54
2.8 Een goede verstandhouding met de andere overheden	54
2.9 Politieke alertheid	55
2.10 Geen gebonden hulp	56
Hoofdstuk 3 : Creëren van een voldoende ruim maatschappelijk draagvlak	56
Hoofdstuk 4 : De acties en projecten in landen in ontwikkeling	58
 Deel V : De organisatie van het buitenlands beleid	 64
Hoofdstuk 1 : De Vlaamse internationale vertegenwoordiging	64
Hoofdstuk 2 : Een herijking van het internationaal voorlichtingsbeleid	65
Hoofdstuk 3 : Professionalisering van de organisatie en ontvangst van buitenlandse officiële bezoeken	66
Hoofdstuk 4 : Coördinatie	67

INLEIDING: VLAANDEREN IN DE WERELD

Algemene omgevingsanalyse

Internationale ontwikkelingen

In de internationale politiek is een verregaande internationalisering en globalisering op allerlei vlakken merkbaar. Vooral op grond van economische samenwerking ontstaan wereldwijd regionale economische en handelsblokken, zoals NAFTA (Noord-Amerika), MERCOSUR (Zuid-Amerika), EU (Europese Unie), ASEAN (Zuidoost Azië), de BSEC (Black Sea Economic Cooperation).

Ook vraagstukken inzake ontwikkelingssamenwerking, leefmilieu en duurzame ontwikkeling, volksgezondheid, veiligheid en migratie overstijgen nationale belangen en worden vaak gemeenschappelijk aangepakt.

Toch betreft het hier geen echte mondialisering, aangezien het veelal gaat om regionale samenwerking en blokvorming. Dit kan verklaard worden op grond van geografische factoren, op basis van gemeenschappelijke economische-, commerciële- of veiligheidsbelangen, of op basis van culturele en beschavingsgronden. Een gevolg van deze verregaande regionale integratie is het ontstaan van een multipolaire wereldorde met een in beginsel geringere geopolitieke stabiliteit.

Tegelijkertijd vindt ook een verregaande decentralisering van de besluitvorming plaats. Het uiteenvallen van de vroegere Sovjet-Unie, evenals van andere staten, kunnen hierbij als belangrijkste voorbeelden worden beschouwd. Symptomatisch is het aantal interne conflicten, die vaak een externe dimensie krijgen door een (soms meer dan noodzakelijke) buitenlandse inmenging. Gelukkig zijn er ook een aantal staten die een dergelijke deling ook vreedzaam oplossen (vb. Tsjechië en Slowakije) of overgaan tot een interne bevoegdheidsverdeling, gaande van een lichte vorm van devolutie tot een zeer verregaande federalisering.

Als gevolg hiervan staan de klassieke staatsstructuren onder druk. Aan de ene kant worden zij immers geconfronteerd met het fenomeen dat een groot deel van hun binnenlands beleid bepaald en gestuurd wordt door hetgeen op internationaal niveau beslist wordt. Dit wordt regelmatig aan gevoeld als een democratisch deficit en een inbreuk op de culturele diversiteit. Aan de andere kant is er een verdergaande opsplitsing van de macht door het ontstaan van nieuwe staten of door het toenemend aantal federale staatsstructuren. Deze fragmentering is wellicht een antwoord op de roep naar meer subsidiariteit (de beslissingen dichterbij de burger nemen als antwoord op een democratisch deficit) en eerbied voor de culturele diversiteit.

De wereld vraagt onze voortdurende en groeiende aandacht en zorg. Door het toenemend aantal militaire conflicten en de economische onevenwichten tussen Noord en Zuid, arm en rijk, heeft de wereld te kampen met talrijke migratiestromen (van platteland naar steden, van armere naar rijkere landen, vanuit conflictgebieden...), hongersnood en ziekte. In vele landen moeten mensen rechten ontberen die door de internationale gemeenschap als basisrechten gezien worden (hierbij kan worden gedacht aan problemen zoals kinderarbeid, het gebrek aan recht op onderwijs, ongelijke behandeling van man en vrouw, racisme, inperking van persvrijheid of vrijheid van godsdienst,...).

Ontwikkelingen op Europees niveau

De EU heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld van een economisch samenwerkingsverband tot een politieke unie. Deze evolutie gaat verder, zoals tot uiting komt in de recente beslissingen om nauwer samen te werken inzake het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (GBVB). Hierbij wordt gestreefd naar een gemeenschappelijke houding ten aanzien van conflicten in de wereld en naar de uitbouw van eigen middelen voor een gezamenlijk optreden. Tevens zal een eerste poging worden ondernomen om een gemeenschappelijk asielbeleid uit te werken.

De invoering van de euro zal een aantal sociaal-economische ontwikkelingen determineren, maar ook sterk politieke gevolgen hebben. Enerzijds verliezen de deelnemers een stuk budgettaire en dus politieke bewegingsvrijheid. Anderzijds zal de introductie van de euro de roep om de hervorming van de sociale zekerheid en flexibilisering van de arbeidsmarkt versterken, en derwijze de binnenlandse politiek en sociale agenda voor de komende jaren bepalen.

Daar de EU in steeds meer bevoegdheidsdomeinen regulerend tussenkomt, wordt het binnenlands beleid steeds meer gedomineerd door wat op EU-niveau wordt bepaald. Dit kan leiden tot soevereiniteitsverlies van de (deel)staten. Het is evenwel te vroeg om “the end of the nation state” in te luiden. Vooral door de rol die de Raad speelt in het Europees beleid, herbevestigt de EU de rol van de staten.

De uitbreiding

De uitbreiding van de EU domineert de Europese agenda, zal veel investeringen vergen en zal in zowat alle beleidssectoren voelbaar zijn.

Het lot van grote groepen mensen in de landen van Centraal- en Oost-Europa is er op achteruit gegaan ingevolge het economisch en politiek transitieproces. Slechts 3 van de 10 kandidaat-lidstaten van Centraal en Oost-Europa halen in 1999 het welvaartspeil dat ze voor de transitie hadden. Eurobarometer-peilingen die in 1995 en 1997 in die landen werden uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie tonen echter aan dat de publieke steun voor toetreding zeer groot blijft. Toch leren ze ook dat het geloof en vertrouwen in de fundamentele principes die aan de grondslag liggen van de Unie (burgerdemocratie en vrije markteconomie) snel slinken, waardoor de onderhandelingsposities van bepaalde kandidaat-toetreders zouden kunnen verharderen.

Ook binnen de EU noteert men signalen die erop wijzen dat de lidstaten hun posities bijstellen. Een zekere vrees voor de sociale en economische impact van de uitbreiding is daar niet vreemd aan. Zowat alle nettobetalers hebben de jongste jaren herhaaldelijk en nadrukkelijk geijverd voor een beperking van hun bijdrage aan de EU-begroting. Dit bleek ondermeer in de onderhandelingen van Agenda 2000, dat de nodige hervormingen op financieel vlak moest verwezenlijken, ter voorbereiding van de uitbreiding. Daar waar de meeste landen vandaag nog meer ontvangen dan bijdragen, zal de uitbreiding naar het Oosten tot gevolg hebben dat het EU-bestedingspatroon dermate zal verschuiven dat de meeste West-Europese lidstaten nettobetalers zullen worden.

De succesvolle opname en integratie van de nieuwe lidstaten en markten in de EU zal immers langdurige en substantiële investeringen vergen in de nieuwe oostelijke lidstaten. Geen enkel van de kandidaat-lidstaten beschikt vandaag over een BNP dat half zo groot is als het EU-gemiddelde.

Toch tonen de recente conflicten in de Balkan nogmaals aan hoe broos de evenwichten in Europa zijn en hoe groot de nood is aan een verdere Europese integratie. Door zijn eminent politiek en economisch belang blijft de uitbreiding van de Unie één van de grote prioriteiten en uitdagingen voor het volgende decennium. De snelheid waarmee de toetredingsonderhandelingen worden afgesloten en de kandidaat-lidstaten effectief lid worden, zal vooral afhangen van de publieke steun en de politieke wil in de lidstaten en de kandidaat-lidstaten.

Intussen worden grote inspanningen gevraagd van de kandidaat-lidstaten om hun eigen beleid volledig af te stemmen op het Europees beleid. De kandidaat-lidstaten moeten beantwoorden aan de *criteria van Kopenhagen* die opgelegd werden als voorwaarde tot toetreding. Het gaat hier om het eerbiedigen van de rechtsstaat, democratie en mensenrechten, de actieve toepassing van de vrije markteconomie en de volledige overname van het 'acquis communautaire'.

Institutionele hervormingen

De EU zelf zal zich moeten voorbereiden op de uitbreiding. De EU is immers gegroeid uit een samenwerkingsverband met 6 lidstaten tot een Unie van 15. Als er tijdens het volgende decennium nog eens 10 tot 12 lidstaten bijkomen, dan wordt een institutionele hervorming onontbeerlijk. Binnen de instellingen dringt zich een aanpassing op qua samenstelling (aantal leden, vertegenwoordigingen per instelling) en besluitvormingsproces (unanimiteit beperken tot constitutionele aspecten, zoals het taalgebruik en meer beslissingen met gekwalificeerde meerderheid, in de plaats van unanimiteit). Ook de interne verhoudingen tussen de Europese Raad, Parlement en Commissie moeten verder bekeken worden, waarbij het Europees Parlement haar rol als democratisch controleorgaan verder moet versterken en invullen. Ook de samenstelling en de taken van het Comité van de Regio's zal verder uitgewerkt moeten worden.

Dit debat wordt opnieuw geopend tijdens de volgende Intergouvernementele Conferentie. Het is belangrijk dat deze discussie gevoerd wordt met inachtneming van de Europese staatkundige realiteit. Verschillende landen van de EU ondergaan een verregaande regionalisering van hun beleid, waardoor beter rekening wordt gehouden met de behoefte aan meer subsidiariteit en met de eigen culturele identiteit. Vlaanderen kan zich in dit debat als sterke regio in Europa niet onbetuigd laten en moet er over waken dat er een uitgesproken rol voorzien wordt voor de

deelstaten in het Europese beleid, om tegemoet te komen aan het democratisch deficit. Vlaanderen moet er tevens op toezien dat er binnen de EU een daadwerkelijk respect is en blijft voor de culturele diversiteit in Europa.

Ontwikkelingen op federaal niveau

Buitenlandse Zaken heeft op federaal niveau zeker aan belang ingewonnen. Het is verbonden aan het vice-eerste ministerschap. De federale regering stelde een staatssecretaris aan voor buitenlandse handel, inmiddels ook bevoegd voor Europese Zaken, en een staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking. Aan het ministerie van Buitenlandse Zaken werd bijkomende financiële armslag verleend. Hiermee wenst de federale regering België opnieuw op de kaart te zetten en te werken aan het imago van België.

Geheel binnen de grenzen van de federale loyaliteit zal de Vlaamse regering haar internationale beleidsautonomie doen respecteren en haar bevoegdheden ten volle uitspelen.

Ontwikkelingen op Vlaams niveau

De nieuwe Vlaamse regering heeft geopteerd om de bevoegdheden inzake het buitenlands beleid af te bakenen. Dit geldt specifiek voor de sectoren buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking. Anderzijds werden de middelen voor internationale cultuur overgeheveld naar de minister bevoegd voor cultuur teneinde een coherent internationaal cultuur- en evenementenbeleid te kunnen voeren. De minister-president is als minister voor het buitenlands beleid en Europese aangelegenheden bevoegd voor de coördinatie van het Vlaams buitenlands beleid. Uiteindelijk is dit beleid de verantwoordelijkheid van de hele regering, waardoor het draagvlak van het buitenlands beleid in de verschillende Vlaamse bevoegdheidsdomeinen vergroot wordt.

De Vlaamse overheid beheert met onderwijs, beroepsopleiding, economie, welzijn, leefmilieu, wetenschap en gezondheid de meest ontwikkelingsrelevante beleidssectoren en heeft de jongste jaren een voorzichtige aanvang gemaakt met de ontplooiing van een eigen beleid inzake samenwerking met landen in ontwikkeling. De nieuwe regering duidde voor de eerste maal een minister voor Ontwikkelingssamenwerking aan, teneinde een Vlaams ontwikkelingsbeleid uit te stippelen en te professionaliseren.

AFBAKENING VAN HET BELEIDSDOMEIN

Onder buitenlands beleid wordt in essentie verstaan al wat verband houdt met het organiseren, onderhouden en opvolgen van relaties, contacten en samenwerking tussen de Vlaamse overheid en overheden in het buitenland.

Met de jongste grondwetswijziging verwierf Vlaanderen internationale rechtspersoonlijkheid, via de toekenning van internationaal verdragsrecht. Daardoor werden de Vlaamse instellingen grondwettelijk belast met - en politiek verantwoordelijk voor - de internationale dossier- en belangenbehartiging inzake de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren.

Zoals in de meeste landen is ook het Vlaams buitenlands beleid een verantwoordelijkheid van de hele regering. Elk regeringslid is mede bevoegd voor de externe betrekkingen van de departementen die onder diens verantwoordelijkheid vallen, zoals het internationaal milieu-, cultuur-, onderwijs- en wetenschapsbeleid... Verschillende aspecten zijn evenwel sectoroverschrijdend of hebben een breder politiek of horizontaal karakter. Derhalve dienen bepaalde beleidslijnen en daarmee samenhangende acties vanuit een gecoördineerd internationaal beleid benaderd te worden.

In deze nota wordt dieper ingegaan op de aspecten van het buitenlands beleid die duidelijk sectoroverschrijdend zijn, met name het algemeen buitenlands beleid of de buitenlandse politiek, de economische aspecten van het buitenlands beleid, en de ontwikkelingssamenwerking. Voor de verdere uitdieping van het Vlaams buitenlands beleid per bevoegdheidsdomein verwijzen we tevens naar de beleidsnota's van de functioneel bevoegde ministers.

Deze beleidsnota wil een start zijn voor een geïntegreerde aanpak van het Vlaams buitenlands beleid. Zij is het resultaat van een intense samenwerking tussen de ministers bevoegd voor het algemeen buitenlands beleid, buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking en hun administraties. Zij gaat uit van één gemeenschappelijke missie en visie en wil een basis vormen voor het gehele Vlaams buitenlands beleid.

MISSIE

Een beleid dat met succes wil wegen moet soepel en flexibel kunnen inspelen op de steeds veranderende internationale omstandigheden, moet in toenemende mate pro-actief optreden binnen de internationale coalitievorming en zal bovendien sterk gecoördineerd optreden. Vlaanderen kan pas optimaal functioneren in een internationale omgeving in de mate dat het ook gekend en erkend is.

Het Vlaams buitenlands beleid gaat daarom uit van de volgende missie:

Vlaanderen een gezicht geven in de wereld door een maximale behartiging van haar belangen en de verdediging van fundamentele humane waarden. Vlaanderen zet zich binnen zijn bevoegdheden in voor een beter Europa en geeft mee gestalte aan een internationaal beleid gericht op een duurzame ecologische en economische welvaart en sociale rechtvaardigheid in Noord en Zuid.

De belangen die Vlaanderen hierbij voor ogen heeft omvatten de creatie van welvaart, het verwerven van een impact op de internationale besluitvorming en het leveren van een bijdrage tot de internationale stabiliteit. Bovendien wil Vlaanderen zich profileren met zijn eigen culturele identiteit en getuigen van een grote openheid naar culturele diversiteit.

Vlaanderen hecht ook het grootste belang aan eerbied voor een reeks fundamentele waarden zoals: democratie, respect voor de mensenrechten, internationale solidariteit, tolerantie, rechtvaardigheid, vrijheid en vrede.

Een maximale behartiging van belangen en waarden houdt noodzakelijk in dat gewerkt wordt aan één coherent Vlaams buitenlands beleid, zodat Vlaanderen over één duidelijk en herkenbaar gezicht beschikt in de wereld.

VISIE

In het raam van de toenemende internationalisering verwerven alle beleidsdomeinen steeds vaker een internationale dimensie. Het buitenlands beleid wordt hierdoor als het ware het verlengstuk van het binnenlands beleid. Dit geldt ook voor Vlaanderen.

Om als welvarende, democratische en verdraagzame regio het volgende millennium binnen te treden, moet Vlaanderen zich op een structurele en duurzame wijze inschakelen op het internationale forum.

Dit vereist een breed draagvlak en een toekomstgerichte visie die alle maatschappelijk relevante activiteiten omvat teneinde Vlaanderen als sterke regio in België, Europa en in de wereld te positioneren.

Om dit te bereiken is een geïntegreerd en volwaardig Vlaams buitenlands beleid noodzakelijk, dat slaat op alle bevoegdheidsdomeinen. De toenemende internationale dimensie moet leiden tot een groeiende interactie met de buitenlandse partners op verschillende beleidsterreinen zoals economie en handel, cultuur, milieu, toerisme, wetenschappelijke samenwerking, onderwijs... Derhalve is het buitenlands beleid een zaak van de gehele gemeenschap of, anders gezegd, het werkterrein van 'levend Vlaanderen'.

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

Vanuit deze missie en visie zal de Vlaamse regering in haar Buitenlands Beleid de volgende strategische doelstellingen nastreven:

- 1. Vlaanderen politiek meer stem geven in de EU en andere multilaterale fora**
- 2. Vlaanderen versterkt zijn positie als volwaardige actor/ partner voor bilaterale relaties**
- 3. De welvaartscreatie in Vlaanderen ondersteunen en de economische impact van Vlaanderen vergroten**
- 4. Vlaanderen levert een bijdrage om de verschillen in welvaart en welzijnsniveaus tussen Westerse landen en landen in ontwikkeling te verkleinen**

In de hierna volgende delen zal verder worden toegelicht hoe Vlaanderen deze doelstellingen kan realiseren in:

- haar relaties met de EU en op de multilaterale fora (DEEL I)
- haar bilaterale relaties met andere landen en regio's (DEEL II)
- haar economisch buitenlands beleid (DEEL III)
- haar ontwikkelingssamenwerking (DEEL IV).

In DEEL V wordt ingegaan op de vraag omtrent de praktische organisatie die nodig is om dit beleid optimaal uit te voeren, met het oog op een grotere efficiëntie en coherentie van het Vlaams buitenlands beleid.

DEEL I: VLAANDEREN IN DE EU EN IN DE MULTILATERALE FORA

Hoofdstuk 1 De Europese Unie

1.1 Inleiding

De machtsverhoudingen binnen de EU verschuiven permanent. De impact van individuele lidstaten op de besluitvorming daalt recht evenredig met de toename van het aantal leden. Dit komt ondermeer tot uiting wanneer het afstaan van soevereiniteit of bevoegdheden in nieuwe beleidsdomeinen op de agenda staan. Vooral de grote lidstaten zijn hieraan gevoelig. Ook intern, tussen de instellingen van de EU, is een duidelijke machtsverschuiving merkbaar. De Raad stapt steeds vaker in de rol van de Commissie als aanbrengrer van nieuwe initiatieven, de Commissie wordt veeleer in de rol van uitvoerder geduwd en het Europees Parlement vult steeds meer haar controlerende en toezichthoudende functie in.

De invoering van de euro doet ook de financieel-economische beslissingsmacht verschuiven naar het internationaal niveau en zal de Europese integratie een nieuwe impuls geven. De EU zal nog meer dan voorheen de politieke agenda in de lidstaten bepalen.

Intussen worden ook steeds meer Vlaamse beleidsdomeinen gevat door de EU-besluitvorming, terwijl de rol van Vlaanderen in deze besluitvorming eerder beperkt is. Binnen de instellingen van de EU is er weinig ruimte voor de rechtstreekse inbreng van de deelstaten. In de Raden van Ministers zitten de Belgische deelstaten, via interne afspraken, beurtelings de Raden voor die betrekking hebben op de eigen bevoegdheidsdomeinen. Bovendien nemen ze deel (als assessor of soms als voorzitter) aan de Raden die betrekking hebben op gemengde bevoegdheden. Het is nodig dat Vlaanderen actief kan blijven deelnemen aan een uitvoerig voorafgaand overleg met de federale overheid en de andere gemeenschappen en gewesten. Teneinde met een duidelijk

Vlaams standpunt naar de onderhandelingen te stappen, is meer intern Vlaams overleg noodzakelijk.

Daarnaast moet Vlaanderen, samen met de andere constitutionele deelstaten in Europa, werken aan een meer rechtstreekse inbreng in de EU-besluitvorming. Het enige forum hiervoor is momenteel het Comité van de Regio's, dat sinds het Verdrag van Amsterdam meer adviesbevoegdheden verworven heeft. Maar door zijn heterogene samenstelling (van vertegenwoordigers van steden tot vertegenwoordigers van constitutionele regio's) en zijn zuiver adviserende taken heeft het slechts een beperkte invloed in de EU-besluitvorming. De constitutionele deelstaten moeten samenwerken om gemeenschappelijke standpunten in te nemen ten aanzien van de EU. Tevens moeten ze streven naar de nodige institutionele hervormingen, wat hen moet toelaten om direct toegang te verwerven in het EU-besluitvormingsproces. Dit houdt een erkenning in van hun eigen bevoegdheden.

Verder moet Vlaanderen in al zijn bevoegdheidsdomeinen (milieu, plattelandsontwikkeling, vervoer, beroepsopleiding, onderwijs, onderzoek, jeugd, cultuur enz.) actief deelnemen aan de voorbereiding en uitvoering van de Europese regelgeving. Dit kan door mee te werken aan een vlotte omzetting van de EU-richtlijnen, door actief deel te nemen aan de verschillende comités bij de Raad (ter voorbereiding van de Raadsbeslissingen) en aan comités bij de Commissie (voor de ondersteuning van de uitvoering van de EU-beslissingen). Daarnaast is een actieve participatie aan de verschillende Europese projecten en programma's noodzakelijk. Tenslotte zal Vlaanderen er, net zoals de andere gefedereerde entiteiten, op moeten toezien dat haar uniek recht om rechtstreeks deel te nemen aan de Raden van de EU, inzake die materies die betrekking hebben op haar bevoegdheidsdomeinen, niet ondermijnd wordt. Hierbij kan worden gedacht aan de recente beslissing om het aantal Raden terug te brengen tot 15, waardoor verschillende Raden samengevoegd worden of zullen wegvallen. Indien nodig zal Vlaanderen een aanpassing van het samenwerkingsakkoord tussen de federale staat en de gefedereerde overheden beogen.

Vlaanderen staat voor de volgende grote uitdagingen, waarin het zich als regio kan profileren:

1. de Intergouvernementele Conferentie, de institutionele voorbereiding van de uitbreiding van de EU naar Centraal en Oost-Europa, biedt aan de constitutionele deelstaten een mogelijkheid om hun belangen te onderstrepen en hun culturele identiteit te vrijwaren;
2. het Belgisch Voorzitterschap van de EU in de tweede helft van 2001, waarin van Vlaanderen een eigen inbreng wordt verwacht;
3. een actiever, coherent Vlaams beleid ten aanzien van de EU, dat de nodige structurele aanpassingen vergt;
4. een versnelde omzetting van de EU-richtlijnen, door een pro-actieve integratie van de Europese beleidsopties in nieuwe Vlaamse wetgeving, en door een versnelde aanpassing van de bestaande Vlaamse wetgeving, met het oog op de omzetting van reeds aangenomen richtlijnen;

5. het bewaken van de reeds verworven inbreng in de Europese besluitvorming (deelname aan de Raden van de EU die betrekking hebben op de Vlaamse bevoegdheidsdomeinen) en het streven naar een actievere participatie in de voorbereiding en uitvoering van de Europese besluitvorming.

1.2 De Intergouvernementele Conferentie

De Europese Unie staat voor één van haar grootste uitdagingen: de uitbreiding. Verschillende landen van Centraal en Oost-Europa bereiden zich voor om toe te treden tot de EU. Een eerste groep van zes staten is reeds gestart met de toetredingsonderhandelingen (Polen, Hongarije, de Tsjechische Republiek, Estland, Slovenië en Cyprus). De onderhandelingen met de tweede groep van 6 landen (de Slowaakse Republiek, Bulgarije, Roemenië, Letland, Litouwen en Malta) kunnen starten vanaf 2000. Sinds de Top van Helsinki is nu ook Turkije officieel kandidaat-lidstaat. Het lidmaatschap is voor elk van deze kandidaat-lidstaten aan strenge politieke, economische en institutionele voorwaarden verbonden (vastgelegd in de criteria van Kopenhagen). Daarnaast kan de uitbreiding ook alleen verwezenlijkt worden als de EU zelf ook de nodige institutionele aanpassingen ondergaat. In het Protocol bij het Verdrag van Amsterdam werd afgesproken dat uiterlijk één jaar voor de Europese Unie wordt uitgebreid, een Intergouvernementele Conferentie zou gehouden worden om de werking van de instellingen van de EU te herzien. Vlaanderen wil positief meewerken aan de noodzakelijke institutionele hervormingen en hoopt dat deze Intergouvernementele Conferentie voldoende ruim opgevat wordt om alle institutionele vraagstukken -ook deze die betrekking hebben op de goede werking van de instellingen op langere termijn- op te lossen.

In 2000 zal deze nieuwe Intergouvernementele Conferentie van start gaan. Men verwacht dat de Conferentie wordt afgerond tijdens het Franse Voorzitterschap in de tweede helft van 2000.

Vlaanderen moet gebruik maken van de mogelijkheden die deze nieuwe IGC biedt om samen met de andere Europese constitutionele deelstaten te ijveren voor:

- de erkenning van de constitutionele deelstaten in Europa;
- een meer rechtstreekse vertegenwoordiging van de deelstaten in de Europese instellingen en meer inspraak in het EU-besluitvormingsproces;
- de volstrekte naleving van het subsidiariteitsprincipe zodat de beslissingen dicht bij de burger genomen worden, met eerbied voor de interne bevoegdheidsverdelingen binnen de lidstaten;
- de onverminderde eerbied binnen de EU voor de culturele diversiteit (o.m. eerbiediging van het talenregime)

Vlaanderen wil hierin een voortrekkersrol spelen en samen met gelijkgestemde regio's zijn standpunten verdedigen binnen de EU. Vlaanderen zal bovendien actief participeren in de Belgische standpuntbepaling over deze belangrijke hervormingen.

1.3 De Vlaamse inbreng in het Belgisch Voorzitterschap van de EU in 2001

Tijdens het 2de semester van 2001 zal België het voorzitterschap van de Europese Unie waarnemen. Vlaanderen zal tijdens dit voorzitterschap zijn rol loyaal vervullen binnen de federale taakverdeling. Het voorzitterschap biedt voor Vlaanderen heel wat uitdagingen.

Zo zullen Vlaamse ministers formele en informele Europese ministerraden voorzitten. Tot op heden speelden deelstaatministers geen belangrijke rol als voorzitters in het EU-besluitvormingsproces. De ministers zullen zich op deze uitdaging grondig voorbereiden. Het voorzitterschap biedt trouwens de mogelijkheid om de rol van de constitutionele regio's in Europa op het voorplan te brengen en het belang van het regionalisme in Europa te onderstrepen.

Vlaanderen zal specifieke aandachtspunten voorstellen om op de Europese agenda te plaatsen, rekening houdend met de beleidsprioriteiten binnen de verschillende vakdepartementen. Het nodige overleg binnen het Belgisch staatsbestel wordt hiervoor opgestart om de standpunten tussen de deelstaten en het federaal niveau voor te bereiden.

Naast de deelname van ministers van de Vlaamse regering aan de Europese ministerraden zullen werkgroepen, evenals raads- en commissiecomités, worden voorgezeten door Vlaamse vertegenwoordigers die de EU - besluitvorming zullen moeten sturen.

De praktische organisatie van dergelijk EU-Voorzitterschap is zeer omvattend. Een Europees voorzitterschap wordt door anderen beoordeeld op zowel zijn inhoudelijke als vormelijke aspecten. Naast een degelijke inhoudelijke voorbereiding en coördinatie is een vormelijke voorbereiding, waarbij voortdurend overleg wordt gepleegd met het raadssecretariaat, de andere deelstaten en het ministerie van Buitenlandse Zaken, noodzakelijk. Hierbij moet onder andere aandacht worden gegeven aan:

- een afstemming ervan op het vorig en komend voorzitterschap;
- agendabepaling via een vernieuwende Vlaamse inbreng tav. bepaalde beleidsdomeinen op Europees vlak;
- vlotte samenwerking met het raadssecretariaat en de Europese Commissie voor het tijdig voorzien van alle documenten in de verschillende talen en een vlot verloop van de vergaderingen;
- belangrijke manifestaties en de glans die aan het voorzitterschap wordt gegeven via conferenties, publicaties, culturele evenementen enz..

1.4 Aanpassing van het samenwerkingsakkoord

Op 8 maart 1994 werd een samenwerkingsakkoord afgesloten tussen de federale overheid en de gewesten en gemeenschappen over de vertegenwoordiging van ons land in de ministerraden van de EU. Vlaanderen gebruikt ten volle deze mogelijkheden. Vlaamse ministers, ambtenaren en experts nemen deel aan Europese bijeenkomsten. Voor verschillende beleidsdomeinen wordt deze regeling steeds meer als een beperking beschouwd. In het kader van de recente beleidsontwikkelingen en het belang van sectoren als transport, audiovisueel beleid en milieu,

wordt gestreefd naar een aanpassing van de in het samenwerkingsakkoord vastgelegde indeling van EU-raadscategorieën.

Als op Europees niveau wordt overgegaan tot een herschikking van de samenstelling van EU-ministerraden via de samenvoeging van bepaalde beleidsdomeinen, of in het geval dat de Raad Algemene Zaken een bredere coördinerende opdracht krijgt toebedeeld en een beslissingsmacht verwerft over andere beleidssectoren, dan dringt een herziening van het samenwerkingsakkoord zich eveneens op.

1.5. Interne organisatie

Teneinde de uitdagingen met betrekking tot de IGC en het Belgisch voorzitterschap tot een goed einde te brengen is een maximale inzet van alle Vlaamse actoren vereist. Bovendien is een versterking van de capaciteit van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap noodzakelijk.

Meer bepaald wordt werk gemaakt van de uitbouw van een EU-cel binnen de administratie Buitenlands Beleid. Deze cel zal instaan voor de interne Vlaamse standpuntbepaling, in overleg met de diensten van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse openbare instellingen. Tevens zorgt zij voor de afstemming met het Vlaams politiek niveau. Daartoe zal zij op systematische wijze de minister verantwoordelijk voor Europese aangelegenheden inlichten over belangrijke beleidspunten in Europees verband waarvoor de instemming van de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement wenselijk is. Bovendien waakt deze cel erop dat de Vlaamse standpunten op een coherente wijze door de Vlaamse vertegenwoordigers worden vertolkt in zowel de Belgische besluitvormingskaders als in de Europese coördinatievergaderingen en in de werkgroepen en comités van zowel de Raad als de Commissie.

De Vlaamse vertegenwoordiging binnen de Belgische Permanente vertegenwoordiging bij de Europese Unie moet eveneens worden versterkt. Per beleidssector zal er een sectorverantwoordelijke worden aangeduid die instaat voor het opvolgen van de beleidsontwikkelingen binnen de COREPER-vergaderingen en de diverse werkgroepen en comités van zowel de Raad als de Commissie. De sectorverantwoordelijke zal eveneens instaan voor de uitbouw van een netwerk in zijn sector, zowel in diverse instellingen en organen van de Europese Unie als met nationale en regionale vertegenwoordigingen. De sectorverantwoordelijke zal hierover rapporteren aan de gemeenschapsattaché en aan zijn functioneel departement.

Het opzetten van een gegevensbank die de coördinaten bevat van alle verantwoordelijken inzake EU-aangelegenheden binnen de Vlaamse Gemeenschap is noodzakelijk voor de opvolging van het beleid evenals voor de uitbouw van een efficiënt overleg en adviesnetwerk.

Hoofdstuk 2 De multilaterale samenwerking

2.1 Inleiding

De Vlaamse regering onderkent het belang van de multilaterale organisaties en is zich er van bewust dat de samenwerking met deze instellingen een bijdrage kan leveren tot het realiseren van de doelstellingen in het kader van het buitenlands beleid.

De multilaterale organisaties richten zich in hun werking naar belangrijke bevoegdheden van Vlaanderen, zoals het leefmilieu, het onderwijs, de cultuur, de wetenschappen, de economie, de volksgezondheid.... Deze werking belangt dan ook elke burger in Vlaanderen direct aan.

De multilaterale organisaties liggen aan de basis van vele nieuwe maatschappelijke inzichten en ontwikkelingen. Door de internationalisering van de economie, de financiële systemen en de communicatie, het toenemend bewustzijn van de complexiteit en de schaal van politieke en maatschappelijke vraagstukken zal de multilaterale besluitvorming in de toekomst nog aan belang winnen, en een steeds grotere impact genereren op de Vlaamse interne en internationale beleidsvoering.

Dergelijke internationale instellingen bieden niet alleen een politiek forum aan, maar vormen tegelijkertijd een gestructureerd multidisciplinair platform waar aan opleiding, specifieke vorming, uitwisseling van expertise en kennistransfer wordt gedaan.

De uitstraling van Vlaanderen kan beduidend versterkt worden door het samenwerken met internationale organisaties. Deze bieden immers het voordeel van schaalvergroting, persistentie en optimale besteding. Schaalvergroting omdat via de inbreng van verschillende partners internationale netwerken worden gecreëerd en de projecten tegelijkertijd een multiplicatoreffect beogen. Persistentie houdt het voordeel in van een betere garantie van continuïteit in een coherent geheel. De Vlaamse inspanningen variëren van het initiëren van een bepaald proces tot bijdragen die samengaan met initiatieven gestart vanuit andere donorlanden. De optimale besteding van de relatief beperkte middelen, laat toe dat Vlaanderen binnen deze organisaties aan een geoormerkte financieringsstrategie doet.

De centrale uitdaging voor Vlaanderen bestaat er in om zich in deze trend in te schrijven en om alle opportuniteiten die zij biedt ten volle te benutten :

- door de besluitvorming binnen deze multilaterale organisaties in de mate van het mogelijke te beïnvloeden, hetzij via het Belgisch standpunt, hetzij anderszins;
- de beschikbare knowhow en expertise uit het veld maximaal te valoriseren via de werking, de programma's of de projecten van multilaterale organisaties en
- Vlaanderen een stuk visibiliteit te bezorgen in deze gremia van de 'internationale gemeenschap'.

Gezien de impact van deze organisaties in de toekomstige ontwikkeling van de maatschappij, zal onderzocht worden om Vlaamse ambtenaren tijdelijk te detacheren en jonge universitairers de kans te bieden om een stage te volgen bij de multilaterale organisaties. Deze formule biedt de mogelijkheid om eigen personeel op te leiden, expertise te exporteren, internationale

netwerkvorming uit te bouwen, de toegangsdrempels tot deze instellingen te verlagen en de Vlaamse zichtbaarheid en aanwezigheid in deze instellingen te bevorderen. Een specifieke budgettaire enveloppe zal hiervoor worden voorzien.

2.2 Raad van Europa (RVE)

Sinds 1949 is de Raad van Europa de instelling bij uitstek die toeziet op de naleving van de mensenrechten in Europa en die streeft naar een steeds verdergaande democratisering van haar lidstaten. Aanvankelijk was de Raad van Europa beperkt tot de West-Europese landen, maar vanaf het begin van de negentiger jaren traden de landen van het voormalige Oostblok één voor één toe. De Raad van Europa telt momenteel 41 lidstaten, dus nagenoeg het volledige continent plus Rusland, en nog een aantal leden met de status van waarnemer (VS, Canada, Vaticaan,...). In de schoot van deze instelling zijn vele projecten gericht op een katalysatoreffect voor de democratisering in deze recent toetreden landen.

Door de verdere ontwikkeling van de Europese Unie en de nakende uitbreiding met verschillende landen van Centraal- en Oost-Europa, zal het werkkterrein van beide organisaties steeds meer samenvallen. Inspelen op elkaars activiteiten en onderlinge taakafstemming vormen een belangrijke uitdaging.

Gedurende de komende 5 jaar verdienen de volgende aspecten de speciale aandacht van de Vlaamse regering :

- de budgettaire schaarste noopt de instelling tot constante rationalisering van de activiteiten, maar biedt ook een kader voor Vlaanderen om via cofinanciering projecten samen met de Raad van Europa te verwezenlijken. Hier lijken vooral mogelijkheden te liggen in Oost en Centraal- Europa;
- de activiteiten van de Raad van Europa inzake nationale minderheden en de regionale en minderheidstalen;
- het overleg en de afstemming met de andere gewesten en gemeenschappen, en de federale diensten inzake in te nemen standpunten moeten op een meer consequente manier georganiseerd worden.

2.3 UNESCO

UNESCO, de VN-organisatie voor onderwijs, cultuur en wetenschappen, biedt Vlaanderen de mogelijkheid zich verder internationaal te positioneren in multilateraal verband. De basis hiervoor vormt het samenwerkingsakkoord dat Vlaanderen met de Unesco afsloot in 1998, en waaruit reeds een aantal belangrijke projecten zijn voortgevloeid. Zo is Vlaanderen actief in Palestina, m.n. op het gebied van waterbeheer in de Gazastrook en inzake de restauratie en herbestemming van het architectonisch erfgoed in Bethlehem. In Afrika wordt meegewerkt aan de uitbouw van een regionaal netwerk van datacentra voor integraal kustzonebeheer.

Het is de bedoeling om tijdens deze legislatuur en op basis van een hecht partnerschap de samenwerking verder structureel uit te bouwen in domeinen die van prioritair belang zijn voor beide partners. Van Vlaamse zijde worden deze projecten door de overheid meegefinancierd, en door Vlaamse technische partners mede uitgevoerd. Ook in het kader van het Vlaams Unesco Wetenschappelijk Trustfonds zullen in wederzijds overleg relevante projecten worden geselecteerd, medegefinancierd en uitgevoerd, om op die wijze de wetenschappelijke samenwerking in het algemeen en de kennisoverdracht tussen de respectieve partners in het bijzonder te ondersteunen.

Teneinde het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen nauwer bij de activiteiten en het beleid t.a.v. de UNESCO te betrekken, zal er een Vlaamse Unesco Commissie worden opgericht. De aanzet daartoe werd reeds gegeven tijdens de vorige legislatuur. Over de modaliteiten van de samenwerking met de Nationale Unesco Commissie, die gelijktijdig dient te worden aangepast aan de nieuwe institutionele realiteit, zal verder worden onderhandeld met het federale niveau en de betrokken deelgebieden met het oog op een samenwerkingsakkoord.

Eind 1999 werd België verkozen tot lid van het Unesco Intergouvernementeel Comité voor het Werelderfgoed, dat bestaat uit vertegenwoordigers van 21 landen. Ook voor Vlaanderen is de participatiemogelijkheid aan dit Comité een belangrijk beleidsmatig gegeven, waarbij ons een actieve rol geboden wordt op het gebied van de bescherming van Monumenten en Landschappen wereldwijd.

2.4 *United Nations University*

De Vlaamse overheid zal de samenwerking met de United Nations University (UNU) in Tokyo rond het multidisciplinair opleidingsprogramma inzake bio-diversiteit verder uitbouwen. De universiteit van Gent is hierin een belangrijke partner. Voor de volgende jaren zullen beide partners in onderling overleg nieuwe projecten uitwerken.

2.5 *Wereldgezondheidsorganisatie*

Deze VN-organisatie beweegt zich op terreinen die specifiek tot de bevoegdheid van Vlaanderen behoren. Vlaanderen kan een meerwaarde bieden op domeinen zoals thuisverzorging, gehandicaptenzorg en volksgezondheid.

We beschouwen het als een prioriteit om met deze organisatie tot een formele samenwerking te komen, in nauw overleg met de betrokken sectoren.

2.6 *Internationale Arbeidsorganisatie*

Vlaanderen werkt reeds verschillende jaren met de IAO en met het opleidingscentrum in Turijn en dit in het kader van een samenwerkingsakkoord afgesloten met deze organisatie.

De Vlaamse overheid werkt mee aan projecten op het gebied van opleiding en vorming van ambtenaren, ondersteuning van de private sector – in het bijzonder de KMO-sector en de bevordering van de sociale dialoog.

Dankzij deze samenwerking hebben Vlaamse experts en organisaties een plaats verworven in het opleidingscentrum in Turijn en behoren zij tot de vaste waarden van het opleidingsteam. Het is de bedoeling om dit partnerschap structureel verder uit te bouwen in sectoren die voor beide partners van gemeenschappelijk en van prioritair belang zijn.

2.7 OESO

Binnen het multilaterale economische wereldkader is de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) nog steeds een onmiskenbaar invloedrijke actor. De instelling vormt een gezaghebbend forum waarbinnen het economische en sociale beleid van de economieën van de “ontwikkelde” wereld wordt geanalyseerd en wederzijds wordt getoetst. Als gevolg hiervan worden aanbevelingen of gedragscodes geformuleerd aan de beleidsmakers van de lidstaten, waarbij rekening wordt gehouden met de veranderende kenmerken en eisen van de wereldeconomie.

Van de onderzoeksconclusies en aanbevelingen gaat een sterke morele invloed uit. Ondermeer de internationale rating van de overheidsleningen wordt er door beïnvloed. Bovendien kan wederzijds veel opgestoken worden van de positieve of minder gunstige resultaten van bepaalde beleidsmaatregelen in de andere lidstaten.

De werkzaamheden en aanbevelingen van de OESO hebben betrekking op een veelheid van economische en sociale beleidsdomeinen. Een aantal ervan valt geheel of gedeeltelijk onder de bevoegdheden van Vlaanderen.

Een actieve participatie van Vlaanderen aan de werkzaamheden van de OESO is hierdoor zeer kritisch. Naast het voornoemde belang, wordt de kans geboden om zich op een positieve wijze internationaal te profileren, daar waar Vlaanderen kan bogen op bijzondere beleidsresultaten.

Momenteel is Vlaanderen reeds betrokken bij de werking van een aantal comités of werkgroepen. Dit is met name het geval in de domeinen onderwijs (in het Onderwijscomité neemt het Vlaamse departement Onderwijs zelfs het voorzitterschap waar), regionaal ontwikkelingsbeleid, lokale jobcreatie, stedelijke problematiek, weg- en maritiem transport, milieu, technologie- en wetenschapsbeleid, energie, toerisme en overheidsmanagement.

De Vlaamse participatie is onmiskenbaar in een stroombeweging gekomen. In een volgende fase zal worden nagegaan op welke wijze deze participatie zal verstevigd worden. Vlaanderen kan immers een actievere rol spelen binnen de OESO via de uitwisseling van expertise of voorbeelden van goede praktijk. Bovendien kan Vlaanderen in welbepaalde domeinen ondersteuning bieden aan bepaalde OESO-programma's zoals het programma voor Centraal- en Oost-Europa. Tenslotte kan Vlaanderen een meer pro-actieve rol spelen in de comités en werkgroepen van de organisatie zelf. Anderzijds bestaan er vaak raakvlakken tussen de verschillende comités. Dit houdt de noodzaak in voor een optimale afstemming en

informatiedoorstroming tussen de Vlaamse vertegenwoordigers in de OESO-comités en werkgroepen.

2.8 *Wereldhandelsorganisatie*

De Wereldhandelsorganisatie (WHO) werd opgericht in 1994 met als opdracht een forum te bieden voor multilaterale handelsbesprekingen. Daarnaast komen andere sectoren aan bod in correlatie met het aspect handel, zoals de behoefte aan milieubescherming en aan duurzame ontwikkeling, de problematiek van de fundamentele arbeidsnormen, het intellectueel eigendomsrecht ed.

De recent gehouden topconferentie van Seattle, met als doel een nieuwe onderhandelingsronde op te starten, is op een mislukking uitgedraaid. Nieuwe onderhandelingen zullen in het vooruitzicht moeten gesteld worden. Ook Vlaanderen wordt geconfronteerd met een aantal economische en culturele uitdagingen. Beslissingen die in de schoot van de WHO worden genomen hebben immers een rechtstreeks belang voor Vlaanderen in domeinen zoals de investeringen, de export en de landbouw.

Een belangrijke uitdaging ligt in de culturele sfeer. Vlaanderen heeft alles te verwachten van de sterk groeiende dienstensector met een stijgende werkgelegenheid. Die sector legt bovendien weinig lasten op het milieu, de energieproductie en de ruimte. De volledige liberalisering van deze sector vormt echter een bedreiging voor de audiovisuele sector in de mate dat die taalgebonden diensten verstrekt. Dat heeft alles te maken met het kleinere taalgebied waartoe Vlaanderen behoort. Het betreft de risico's met betrekking tot een algemene liberalisering van de diensten, en die verband houden met het taalgebruik, de kunst en de media. Daarom pleit Vlaanderen voor de uitsluiting van culturele diensten uit de algemene WHO-regels inzake liberalisering; zo niet voor een specifiek statuut in het WHO-akkoord inzake diensten ("GATS" of "General Agreement on Trade in Services"). Hierbij kan verwezen worden naar een soortgelijke bescherming die het cultureel patrimonium van roerende en onroerende goederen geniet op basis van het "GATT"-akkoord.

Gelet op deze belangrijke uitdagingen, zal Vlaanderen het overleg en de werkzaamheden rond deze organisatie op nauwgezette voet volgen.

2.9 *De internationale financiële instellingen*

De internationale financiële instellingen zijn deze die mede gefinancierd worden door de federale overheid en die daarmee een projectenmarkt financieren die vandaag op 40 miljard US\$/jaar kan geschat worden.

Het betreft:

- de ontwikkelingsbanken (Wereldbank en de regionale banken);
- de Europese financieringsinstrumenten (de EIB, Phare, Tacis....);
- de financieringsinstrumenten van de Verenigde Naties met als bijzonderste arm UNDP.

Naast de bijdrage van de federale overheid heeft de Vlaamse regering in het recente verleden twee fondsen opgericht: een Vlaams milieufonds bij de Wereldbank en een technisch samenwerkingsfonds naar Centraal- en Oost-Europa bij de EBRD in Londen.

De Vlaamse regering neemt zich voor om de Vlaamse ondernemingen, organisaties, instellingen en researchcentra... te helpen aanwezig te zijn op de projectenmarkt die door genoemde instellingen gegenereerd wordt.

Daartoe worden voorzien:

- omdat dergelijke financiële organisaties hun contracten toewijzen o.m. op basis van voorgelegde referenties, en omdat (vooral beginnende) ondernemingen vaak dergelijke referenties missen, wil de Vlaamse regering nagaan op welke wijze de Vlaamse aanwezigheid binnen deze instellingen kan versterkt worden.
Zo kan de opportuniteit rond de oprichting van een fonds onderzocht worden. De oprichting van dergelijk fonds moet de Vlaamse ondernemingen en instellingen toelaten haalbaarheidsstudies, als beginfase voor een project uit te voeren;
- via een kritische en grondige analyse zullen de resultaten worden nagegaan van de fondsen die door Vlaanderen bij de Wereldbank en bij de EBRD gefinancierd worden. De resultaten van deze analyse zullen bepalend zijn voor de verdere gedragslijn terzake;
- omdat de informatie over projecten en aanbestedingen, de Vlaamse instellingen en bedrijven meestal bereikt wanneer de aanbesteding aangebroken is, zal een systeem opgezet met behulp van een Vlaams (formeel en informeel) netwerk om de projecten hoger stroomopwaarts op te sporen. Daarnaast kunnen initiatieven vanuit Kamers van Koophandel en andere organisaties een belangrijke intermediaire en stimulerende rol spelen.

2.10 Interne organisatie

Dit hoofdstuk wijst op het toenemend belang van de multilaterale organisaties voor Vlaanderen. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de organisaties, die weliswaar een economisch of handelsgebonden karakter vertonen, maar die vaak een sectoroverschrijdende benadering kennen (bvb. de OESO en de WHO). Gelet op de noodzaak om één centraal aanspreekpunt aan te duiden binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, zal binnen de administratie Buitenlands Beleid een cel worden uitgebouwd die wordt belast met de voorbereiding, ondersteuning en opvolging van de werkzaamheden van deze instellingen.

DEEL II: HET BILATERAAL VLAAMS BUITENLANDS BELEID

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Erkenning van Vlaanderen als volwaardige partner

Vlaanderen wenst als partner een volwaardige rol te spelen in haar bilaterale relaties: als partner in akkoorden, als actor in gemeenschappelijke projecten of als bondgenoot voor het verwezenlijken van gemeenschappelijke belangen en doelstellingen.

Als open regio is er voor Vlaanderen geen alternatief. De uitbouw van goede bilaterale relaties met andere landen en regio's is noodzakelijk voor de behartiging van de eigen Vlaamse belangen en de realisatie van de doelstellingen in domeinen zoals milieu, cultuur, economie, toerisme, wetenschap en technologie... .

Vlaanderen streeft naar een grotere internationale erkenning, rechtstreeks van partner tot partner, met de nadruk op het goede nabuurschap.

1.2 Interne beleidsafstemming

Voor een optimale samenwerking met het buitenland is een voorafgaande interne beleidsafstemming onontbeerlijk. Zo kan over de verschillende domeinen heen overlegd worden hoe Vlaanderen precies met haar partners kan samenwerken en waar een geïntegreerd optreden mogelijk en wenselijk is.

Eén duidelijke stem vanuit Vlaanderen over de Vlaamse belangen en prioriteiten, evenals de verwachtingen ten aanzien van de samenwerking met dat land of die regio, is aangewezen voor een goede communicatie ten aanzien van die partner. Bovendien biedt dit een sterke basis voor de wederzijdse afstemming. Uiteindelijk schept het ook intern, binnen de Vlaamse overheid, een draagvlak om uitvoering te geven aan de aangegane engagementen ten aanzien van de partnerlanden, of regio's.

Er moet een uitgebreid en systematisch overleg georganiseerd worden met alle actoren van het Vlaams buitenlands beleid. Dit omvat zowel overleg binnen de regering over de houding en acties ten aanzien van de bilaterale partners, als overleg tussen de regering en het Vlaams parlement en tussen de bevoegde administraties.

1.3 Concentratie van de inspanningen

De middelen die Vlaanderen kan besteden in het kader van zijn buitenlands beleid zijn per definitie beperkt. Om met de middelen tot een maximale effectiviteit te komen, moet het beleid zich concentreren op duidelijk afgebakende geografische en sectorale prioriteiten.

Anderzijds is het belangrijk de wensen en de noden van onze (potentiële) partners te kennen teneinde een evenwaardige samenwerking uit te bouwen. Hiervoor zal een analyse van de Vlaamse expertise, alsmede van de sterke en zwakke punten, in kaart worden gebracht.

Hoofdstuk 2 Het Vlaams beleid ten aanzien van de andere deelstaten in België

Binnen een federale staatsstructuur is de samenwerking tussen de verschillende deelstaten vanzelfsprekend. Via het instrument “samenwerkingsakkoord” werden trouwens over de meest uiteenlopende onderwerpen reeds tientallen akkoorden gesloten tussen de deelstaten en de federale overheid.

Een globaal samenwerkingsakkoord bestaat voorlopig enkel met de Duitstalige Gemeenschap, en dit reeds sinds 1985. Dit samenwerkingsverband biedt een goed kader om de intense en dynamische samenwerking met de Duitstaligen vorm te geven. Vlaanderen zal dit verder actief blijven invullen.

De Vlaamse regering zal eveneens met de andere deelstaten van het land onderhandelen om tot een gelijkaardige raamovereenkomst te komen, die als basis kan dienen voor een verdere samenwerking. Vlaanderen vindt het echter onontbeerlijk "dat de voorgestelde samenwerking moet verlopen in wederzijds respect en niet-inmenging in elkaars bestuurlijke en territoriale integriteit".

Hoofdstuk 3 Het Vlaams beleid ten aanzien van de buurlanden

3.1 Inleiding

Vlaanderen wenst met zijn buurlanden Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk een actieve samenwerking uit te bouwen. Hoewel landsgrenzen op dit ogenblik niet meer geaccentueerd worden, komt men toch opeens terecht in een andere cultuur met een verschillende mentaliteit, wetgeving en beleid. Ook wat de grensgebieden betreft, werkt Vlaanderen samen met de buurlanden en dit met de hulp van de Europese Commissie en andere overheden. Vlaanderen zal met de provinciale en lokale overheden opnieuw voluit participeren aan het derde Interregprogramma dat gepland is tussen 2000 en 2006 en hiervoor een uitstekend kader biedt.

Voor veel werknemers, studenten en kunstenaars is het werken in een buurland heel normaal geworden. Hetzelfde geldt voor een concert- of museumbezoek, winkelen of het ontdekken van een toeristische attractie. Ook de Vlaamse KMO's hebben de klassieke thuismarkt al lang uitgebreid tot deze van de buurlanden.

Dit heeft er toe geleid dat bepaalde beleidsconcepten op het vlak van infrastructuur, milieu, natuur, mobiliteit,... per definitie ook grensoverschrijdend dienen te worden bekeken.

3.2 *Nederland*

Nederland is Vlaanderens meest bevoorrechte partner voor samenwerking op terreinen zoals infrastructuur, leefmilieu, werkgelegenheid, cultuur, onderwijs, wetenschappen, technologie, stedelijk beleid, welzijn, enz. Dit partnerschap tussen Vlaanderen en Nederland heeft niet alleen betrekking op bilaterale aangelegenheden, maar draagt ook een Europese dimensie in zich. Dit laatste geldt bij uitstek voor dossiers die te maken hebben met de positie van de gemeenschappelijke Nederlandse taal in Europa.

De aanwezigheid van meer dan 600 Vlaamse bedrijven in Vlaanderens derde handelspartner is een concrete uiting van het economische belang van de Vlaams-Nederlandse betrekkingen. Hoog op de agenda staat in dit verband dan ook de afwikkeling van zeer belangrijke infrastructuurdossiers, zoals de verdere verdieping van de Westerschelde en een reactivering van de IJzeren Rijn op zijn historische tracé op korte termijn, in afwachting van een definitieve beslissing omtrent het toekomstig tracé.

Nederland is de belangrijkste buitenlandse toeristische markt voor Vlaanderen. Vlaanderen wil haar sterke positie op het vlak van korte vakanties consolideren en verder uitbouwen. Een bijzonder aandachtspunt voor de komende jaren wordt het promoten van bedrijfsevenementen in Vlaanderen naar Nederlandse bedrijven toe.

Inzake de breed-culturele samenwerking stelden Vlaanderen en Nederland d.m.v. het cultureel verdrag van 1995 een "nieuwe", voornamelijk niet-ambtelijke, Gemengde Commissie in. Eind november 1999 organiseerde de Commissie een geslaagde startconferentie in Gent. Van de Commissie worden nu gefundeerde beleidsadviezen voor de beide regeringen verwacht. Op basis daarvan zal de samenwerking Vlaanderen-Nederland op de verschillende domeinen van het cultureel verdrag verder uitgebreid en verdiept worden.

Vlaanderen wil via de Nederlandse Taalunie blijven investeren in een gezamenlijke Vlaams-Nederlandse beleidsontwikkeling op het vlak van taal. Het is belangrijk dat op dit vlak de afstemming tussen de Nederlandse Taalunie en de Gemengde Commissie bestendig wordt.

Vlaanderen hecht een groot belang aan een gezamenlijk Vlaams-Nederlands optreden in het buitenland, met name op cultureel en wetenschappelijk vlak. In de tweede helft van het jaar 2000 zal de Vlaamse bestuurlijke, financiële en programmatische bijdrage aan de satelliettelevisiezender "Het Beste van Vlaanderen en Nederland" (BVN) geëvalueerd worden. Op basis van de resultaten van deze evaluatie zal Vlaanderen een beslissing nemen m.b.t. de verderzetting van de Vlaamse bijdrage in dit project.

De Vlaamse Vertegenwoordiging in Den Haag, officieel geopend op 2 november 1999, is het rechtstreekse aanspreekpunt van Vlaanderen in Nederland. Deze geïntegreerde vertegenwoordiging moet de komende periode verder instaan voor de behartiging van de politieke, breed-culturele, commerciële en toeristische belangen van Vlaanderen.

De Vlaamse regering blijft een groot belang hechten aan het jaarlijks Vlaams-Nederlands overleg op het niveau van de ministers-presidenten, zoals bepaald in de Gemeenschappelijke Politieke Verklaring van 17 januari 1995.

3.3 *Frankrijk*

Frankrijk vormt als buurland en lidstaat van de EU een belangrijke partner voor Vlaanderen.

Dit belang situeert zich vooreerst op het vlak van economie en handel, aangezien Frankrijk onze tweede exportbestemming is. Export Vlaanderen plant in 2000 dan ook diverse multisectorale zakenreizen naar dit land. België is bovendien de tweede grootste buitenlandse investeerder in Frankrijk, waarvan Vlaanderen 70 % voor zijn rekening neemt. De BLEU komt op de derde plaats van landen die Franse investeringen binnenhaalden. Onze economische belangen geraken steeds meer met de Franse verweven.

Op het gebied van cultuur, onderwijs, taal en wetenschappen is het de bedoeling de samenwerking tussen Vlaanderen en Frankrijk, vanuit onze verdragrechtelijke bevoegdheid, een nieuwe basis te geven en te intensifiëren door middel van een nieuw Akkoord. De onderhandelingen hierover met de Franse overheid zullen worden heropgestart met het oog op de ondertekening van dit nieuwe culturele verdrag in 2000.

Gelet op de verdere uitbouw van onze samenwerking met Frankrijk op politiek, economisch en cultureel vlak, is het noodzakelijk dat ook vanuit Parijs een Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiger de talrijke bestaande acties coördineert en nieuwe opportuniteiten opspoot. De Vlaamse regering zal daarom op korte termijn een gemeenschapsattaché voor Frankrijk aanstellen. De standplaats Parijs biedt meteen de mogelijkheid om de diverse Vlaamse vertegenwoordigers ter plaatse samen te brengen onder één dak.

Frankrijk biedt eveneens mogelijkheden voor een versterking van de grensoverschrijdende samenwerking, meer bepaald met de regio Nord-Pas de Calais. De metropool Rijsel zorgt immers voor een constante dynamiek in onze relaties met deze regio. Met de overheid van Nord-Pas de Calais zullen de nodige politieke en ambtelijke contacten gelegd worden met het oog op de versteviging van de banden en een stroomlijning van de samenwerking met Vlaanderen. Tot de dossiers die bilateraal zeker onze aandacht genieten, behoren de acties rond het onderwijs van het Nederlands in Noord-Frankrijk, intensere culturele uitwisseling, economische samenwerking, en het grote infrastructuurproject inzake de verbinding tussen de Seine en het Scheldebekken (Seine – Nordproject). Aanvullend biedt ook het Europese Interrregprogramma een geschikt kader voor een uitgebreide grensoverschrijdende samenwerking binnen de Euregio West-Vlaanderen – Nord-Pas de Calais.

3.4 *Duitsland*

Duitsland is met zijn 81 miljoen inwoners het meest bevolkte en economisch het sterkste land van de Europese Unie. Het vormt voor Vlaanderen de belangrijkste handelspartner. Bijna 20 % van de Vlaamse export gaat naar Duitsland. In de periode 1995-1998 steeg de export naar Duitsland met 11,67 %.

Beiden zijn ook op industrieel vlak met elkaar verweven door tal van investeringen, in het bijzonder de verschillende chemische bedrijven in de Antwerpse haven. Zij maken van Antwerpen het tweede centrum op mondiaal vlak (na het Amerikaanse Houston) op het terrein van de scheikundige nijverheid. Voor de Antwerpse haven is het Duitse hinterland van vitaal belang.

In heel wat grote Duitse steden en in verschillende Länder worden beleidsexperimenten uitgewerkt die ook voor Vlaanderen interessant zijn, ondermeer op het vlak van herinrichting van de steden, culturele infrastructuur, multimedia, milieutechnologie,... Via politieke en ambtelijke contacten zal worden nagegaan hoe op deze terreinen kan worden samengewerkt.

Vlaanderen participeert aan de Wereldtentoonstelling in Hannover die in de zomer van 2000 wordt georganiseerd. Vlaanderen zal onder het thema "The spirit of Flanders" prominent aanwezig zijn in het Belgische paviljoen.

Berlijn is, als gevolg van de hereniging van Duitsland in 1989, de hoofdstad van het land geworden en groeit uit tot één van de belangrijkste Europese politieke centra. Ook cultureel vindt de stad haar oude glorie terug. Door zijn ligging, op honderd kilometer van de Poolse grens, is de stad een belangrijke observatiepost voor en uitvalsbasis naar Centraal- en Oost-Europa.

Vlaanderen wenst ook in de belangrijkste Duitse stad uitdrukkelijk aanwezig te zijn en zal via de aanduiding van een gemeenschapsattaché ook politiek vertegenwoordigd zijn in Duitsland. Deze aanstelling biedt de gelegenheid om ook de reeds aanwezige vertegenwoordigers voor exportpromotie en toerisme te groeperen onder één dak.

3.5 *Het Verenigd Koninkrijk*

Het Verenigd Koninkrijk wordt traditioneel eveneens beschouwd als één van onze buurlanden. Het Verenigd Koninkrijk is met 11 % in 1998 de vierde handelspartner voor Vlaamse producten. In 1995-1998 nam de export naar het Verenigd Koninkrijk toe met maar liefst 58,6 %.

De Eurostar en de Kanaaltunnel zorgen er alvast voor dat de landen nog dichter tot elkaar komen. Miljoenensteden als Londen en Birmingham en het dichtbevolkte Zuiden van Engeland zijn veel beter bereikbaar geworden. Dit opent nieuwe uitdagingen voor de Vlaamse exporteurs. Op dit ogenblik vormt het Verenigd Koninkrijk voor Vlaanderen de vierde exportpartner.

De metropolis Londen is één grote culturele scène, wat heel wat opportuniteiten biedt aan kunstenaars om ervaring op te doen of een buitenlands publiek te boeien. De Britse universiteiten

trekken bovendien naar verhouding ook de meeste Vlaamse studenten aan die hun kans wagen in het buitenland.

Daarenboven is er politiek heel wat in beweging en wordt gewerkt aan een nieuwe staatsstructuur. De ‘devolution’ leidde tot rechtstreeks verkozen wetgevende organen in Schotland, Wales en Noord-Ierland. Deze deelgebieden kunnen potentiële bondgenoten worden om de positie van de regio's in Europa te versterken.

Aangezien het Verenigd Koninkrijk voor Vlaanderen zowel politiek als economisch belangrijk is, zal ook daar een gegroepeerde Vlaamse vertegenwoordiging worden uitgebouwd. Vlaanderen zal bovendien - net zoals in Den Haag, Berlijn en Parijs – overgaan tot de aanstelling van een gemeenschapsattaché waardoor we ook in Londen beschikken over een politieke vertegenwoordiging. Op die manier heeft Vlaanderen een politieke vertegenwoordiger in elk van onze buurlanden.

Hoofdstuk 4 Het Vlaams beleid ten aanzien van de regio's in Europa

In de huidige mondiale samenleving kunnen twee schijnbaar tegengestelde trends duidelijk worden waargenomen. Enerzijds is er sprake van een vooral economische integratie in grote blokken op wereldschaal, die zich ook vertaalt in politieke machtstermen. Anderzijds is een decentralisatie van landen, evenals het onderkennen van de behoefte aan identificatie met de regionale of lokale eigenheid, waarbij de nadruk wordt gelegd op culturele identiteit, verscheidenheid en zelfbestuur, merkbaar.

In het kader van het buitenlands beleid biedt de samenwerking tussen regio's een bijzondere invalshoek. Nagenoeg geen enkele regio beschikt over dezelfde bevoegdheden of autonomie voor haar optreden. Binnen de grote verscheidenheid aan regio's is het belangrijk de geschikte partners te vinden, waarbij samenwerking voor beide partijen een reële meerwaarde moet opleveren. Als criteria voor samenwerking met andere regio's wordt vooropgesteld dat deze regio's:

- over een eigen verkozen bestuursorgaan moeten beschikken dat autonoom instaat voor het beheer van hun bevoegdheidsdomeinen;
- een economisch potentieel vertegenwoordigen dat vereist dat de regio's ter zake regelend optreden;
- over een eigen culturele identiteit beschikken.

4.1 Samenwerking in Europees kader

De Europese Unie stimuleert zelf de rol van regio's via het instrument van het regionaal- en structuurbeleid. Dit kader biedt mogelijkheden aan de regio's om te komen tot samenwerking. Het Communautair programma Interreg III biedt een kader voor interregionale samenwerking, dat een meerwaarde kan opleveren voor Vlaanderen. Voor de co-financiering van het Interreg-programma worden de nodige budgettaire middelen voorzien.

Het Comité van de Regio's biedt een platform voor Vlaanderen om zijn stem in Europa kenbaar te maken. Ondanks het feit dat het comité meer adviesbevoegdheden kreeg toegewezen via het Verdrag van Amsterdam, speelt het op dit moment nog geen volwaardige rol in de Europese besluitvorming. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan het vrijblijvend karakter van de adviezen en de heterogeniteit van de samenstelling. De standpunten die de regionale vertegenwoordigers innemen in dit Comité worden meestal niet vertaald naar de nationale standpuntbepaling in de EU-besluitvorming. Vlaanderen zal, wat zijn eigen standpunten betreft, deze samenhang bewaken en pleiten voor het herdenken van de rol en van de samenstelling van het Comité van de Regio's.

De Vergadering van de Regio's van Europa (VRE/ARE = Assembly of the Regions of Europe), waarvan momenteel ongeveer 300 Europese regio's deel uitmaken, wordt momenteel geleid door de voormalige Vlaamse minister-president, Luc Van den Brande. In december 1999 werd Hans De Belder, een voormalig Vlaams ambtenaar, aangesteld tot secretaris-generaal van deze organisatie. Vlaanderen zal van dit netwerk verder gebruik maken om de positie van de regio's in de Europese Unie en in het raam van de uitbreiding ervan, te bepleiten.

4.2 Samenwerking in bilateraal- of multilateraal kader

Vlaanderen wenst ook met diverse regio's op bilaterale basis of in een multilateraal kader samen te werken. Een dubbele argumentatie kan hiervoor worden gegeven. Enerzijds vormt de invulling van directe samenwerking in diverse beleidsdomeinen via concrete projecten een mogelijkheid voor eigen verdere ontplooiing en uitwisseling van ideeën en voorbeelden van goede praktijk. Anderzijds biedt het de mogelijkheid om te komen tot beleidsafstemming met andere regio's om aldus aandacht op te eisen voor de eigen legitimiteit van het sub-nationaal bestuursniveau in het kader van de Europese besluitvorming.

In onze buurlanden dienen zich zeker een aantal interessante partners aan voor verdere samenwerking. Enkele Duitse Länder - in het bijzonder Nordrhein-Westfalen -; Schotland dat, in het kader van het "devolution proces" in het Verenigd Koninkrijk, in diverse beleidsdomeinen zijn eigen weg kan gaan; en de Franse regio Nord-Pas de Calais bieden interessante mogelijkheden voor samenwerking en beleidsafstemming. Daarnaast bieden ook andere regio's in Spanje of Italië gelijkaardige kansen.

Op korte termijn zal worden nagegaan op welke wijze de samenwerking tussen de constitutionele deelstaten kan worden opgebouwd en geïntensifieerd. Als voortrekker zal Vlaanderen hierover een startconferentie organiseren. Deze conferentie moet beschouwd worden als een begin van structurele samenwerking rond specifieke thema's die voor alle partijen relevant zijn.

De Euroregio, gevormd door Wallonië, Nord-Pas de Calais, Kent, Brussel en Vlaanderen, biedt een kader voor grensoverschrijdende samenwerking dat nauw aansluit bij de eigen beleidsvoering. Via deze samenwerking, ondermeer op het vlak van ruimtelijke structuurplanning, transport, mobiliteit e.d. wordt tegemoet gekomen aan de concrete noden van de betrokken partners.

Hoofdstuk 5 Het Vlaams beleid ten aanzien van Centraal en Oost Europa

Vlaanderen heeft er belang bij in Centraal- en Oost-Europa zowel op politiek als op economisch, sociaal, wetenschappelijk en cultureel vlak zijn aanwezigheid te bevestigen en verder uit te bouwen. In de eerste plaats gaat het hier om een aantal landen die binnen afzienbare tijd zullen toetreden tot de Europese Unie en dus toekomstige medestanders voor Vlaamse standpunten kunnen worden. Bovendien hebben deze landen een aanzienlijk groeipotentieel voor economische en commerciële samenwerking. Steun aan deze landen voor de uitbouw van hun democratische en sociale structuren, het verlenen van hulp bij het gezond maken van hun milieu en hun wetenschappelijke en culturele rijkdom delen, biedt ook voor Vlaanderen onmiskenbare voordelen.

De regering zal de gestarte samenwerking met deze regio verder zetten, maar zij voorziet wel bijsturing van het gevoerde beleid op korte en middellange termijn. De snelle evolutie in de landen van Centraal- en Oost-Europa zelf, evenals de relaties van deze landen met de Europese Unie en Vlaanderen, maken een voortdurende aanpassing van de doelstellingen en van de inzet van middelen en actieprogramma's noodzakelijk. Het Vlaamse beleid zal zich vooral richten op die domeinen waarin een reële meerwaarde kan aangeboden worden.

5.1 Voorlopige bijsturing van het programma Centraal- en Oost-Europa

Op korte termijn dient de continuïteit van het Vlaamse optreden in Oost-Europa te worden gegarandeerd, maar dan op een meer efficiënte manier, met een duidelijkere afbakening van doelstellingen en procedures. Hierbij zal prioriteit worden verleend aan de landen die tot hiertoe door de Europese Unie werden uitgenodigd om toetredingsonderhandelingen op te starten.

Met elk van onze partners wordt individueel bepaald op welke wijze wordt samengewerkt. Dit moet toelaten om de Vlaamse troeven op een zo optimaal mogelijke wijze te koppelen aan de individuele noden van de verschillende partners in Centraal- en Oost-Europa. Hierbij zal telkens de nadruk worden gelegd op een grotere betrokkenheid van de partnerlanden zelf bij het uitstippelen, goedkeuren, financieren en realiseren van de samenwerking. Naar de kandidaat EU-lidstaten toe bestaat de belangrijkste doelstelling erin deze landen voor te bereiden op toetreding tot de EU, door het verlenen van assistentie bij politieke, economische en sociale hervormingen. Hierbij zal ook aandacht besteed worden aan de mogelijke impact, alsmede aan het multiplicatoreffect, van individuele projecten. Met onze niet-prioritaire partners in Centraal- en Oost-Europa zal in bilateraal overleg worden bepaald op welke domeinen en in welke projecten zal worden samengewerkt. Hierbij kan ook aandacht gaan naar de landen in de Balkan, die de afgelopen jaren werden gekenmerkt door politieke instabiliteit en etnische conflicten. Het Samenwerkingsprogramma voor Centraal- en Oost-Europa, bijvoorbeeld, kan ruimte laten voor een aantal zorgvuldig geselecteerde projecten in domeinen zoals "capacity building" en "institution building", waarbij Vlaanderen zich inschrijft in een groter geheel, bvb. als partner van een multilaterale organisatie.

5.2 *Evaluatie van het gevoerde beleid*

Op basis van een doelmatigheidsanalyse wordt door de administratie Buitenlands Beleid een werkdocument opgesteld waarbij het volledige beleid t.a.v. Centraal- en Oost-Europa aan een kritische evaluatie wordt onderworpen. Aan de hand van deze eerste analyse wordt in overleg met de verschillende sectoriële beleidsverantwoordelijken, en ondersteund door vergelijkend studiemateriaal uit buurstaten, een compleet beeld van alle zwaktes en opportuniteiten van het beleid geschetst. De gebruikte instrumenten (verdragen, samenwerkingsprogramma, akkoorden, ...) worden op hun bruikbaarheid en effectiviteit getoetst. Een volledig overzicht van de sterke en zwakke punten moet een bijsturing van het beleid mogelijk maken.

Om het nodige feitenmateriaal te verzamelen zal een wetenschappelijk onderzoek worden gevoerd naar de effecten van het sinds 1992 gevoerde beleid. Op basis van dit onderzoek zullen gerichte acties en de meest efficiënte instrumenten worden aangewend om in elk land individueel op te treden en waar nodig het gevoerde beleid bij te sturen.

5.3 *Uitwerken van een nieuw beleid*

De administratie werkt een nieuwe beleidsplan uit, met duidelijke doelstellingen en nieuwe prioriteiten. In overleg met de partnerlanden zullen op basis van een onderbouwde behoeftenanalyse, specifieke en meetbare doelstellingen per land worden opgesteld en zal worden bepaald welke middelen het best kunnen worden ingezet tijdens een in de tijd gedefinieerd werkprogramma.

Meer dan tot nog toe het geval was zal worden gestreefd naar een betere afstemming op het EU-kader. De bilaterale samenwerking zal worden gekoppeld en afhankelijk gemaakt van de bereidheid tot samenwerking van de partnerlanden binnen de EU-programma's. Het Samenwerkingsprogramma voor Centraal- en Oost-Europa zal worden omgebouwd tot een horizontaal instrument van het buitenlands beleid in het algemeen. Een nieuw reglement, dat rekening houdt met alle eerder geformuleerde beoordelingen en bedenkingen, wordt uitgewerkt. Hierbij zal een grotere openheid en betere communicatie voor, tijdens en na de uitvoering van projecten en programma's voor ogen worden gehouden.

Hoofdstuk 6 Het Vlaams beleid ten aanzien van de landen buiten Europa

Ook ten aanzien van landen buiten Europa moet Vlaanderen als een betrouwbare en ernstige internationale partner handelen. Daarom zal Vlaanderen de reeds bestaande relaties met landen als Zuid-Afrika en Chili en met de provincie Quebec eerbiedigen. Het bestaande verdrag met Zuid-Afrika van 28 oktober 1996, dat betrekking heeft op de domeinen cultuur, onderwijs, wetenschap, technologie en sport, zal uitgebreid worden tot zo mogelijk een verdrag dat alle bevoegdheidsdomeinen van Vlaanderen inhoudt. Voor Vlaanderen is het immers een uitdaging om zijn politiek partnerschap en zijn engagementen ten aanzien van de ontwikkeling van Zuid-Afrika verder te honoreren.

Naast Zuid-Afrika heeft Vlaanderen goede relaties uitgebouwd met Chili. Chili is momenteel de eerste partner van Vlaanderen in Zuid-Amerika en kan zodoende een toegangspoort zijn tot andere landen van Latijns-Amerika. Daarom wordt deze samenwerking met Chili momenteel verder gezet. Op termijn zal deze samenwerking verder geëvalueerd worden.

De bestaande entente met Quebec, gesloten op 19 juni 1989, zal in gemeenschappelijk overleg worden geactualiseerd. Er zal worden onderzocht in hoeverre een nieuw verdrag opportuun is en op welke wijze de samenwerkingsprogramma's kunnen worden geïntensifieerd en meer zichtbaar gemaakt.

Tegelijkertijd zal Vlaanderen ook nieuwe initiatieven ontplooien. Enerzijds zal Vlaanderen nagaan in welke mate het een actieve bijdrage kan leveren bij de uitbouw van een toekomstige Palestijnse staat en in de verbetering van de relaties tussen Israël en Palestina. Vlaanderen heeft ook gemeenschappelijke belangen en interesses met Israël, waardoor de samenwerking met dit land zal worden uitgebreid en verstevigd. In specifieke domeinen en met betrekking tot doelgerichte projecten zal Vlaanderen actief deelnemen aan de opbouw van Palestina, rekening houdende met de behoeften van de Palestijnse partner.

Anderzijds zal ook de samenwerking met de Mahgreb-landen, en meer in het bijzonder met Marokko en Tunesië, worden uitgebouwd. Deze hernieuwde samenwerking moet gezien worden in het licht van de in Vlaanderen wonende en werkende allochtone bevolking uit deze landen. De samenwerking van overheid tot overheid zal worden geïntensifieerd door de allochtone Vlamingen nauwer te betrekken bij projecten die de samenwerking en uitwisseling tussen Vlaanderen en deze landen optimaliseren.

De hierboven vermelde initiatieven duiden op een grotere concentratie van Vlaanderen met partners buiten Europa. Bestaande sluimerende akkoorden zonder concrete invulling hebben geen toegevoegde waarde en ondermijnen de geloofwaardigheid van Vlaanderen als actieve, betrouwbare regio. De beschikbare middelen en instrumenten zullen maximaal in functie van de gestelde prioriteiten worden ingezet. Dit betekent dat nieuw af te sluiten verdragen, nieuwe projecten, en de inzet van onze buitenlandse vertegenwoordigers in functie van deze doelstellingen, zullen worden aangewend.

De grote concentratie van middelen die zullen worden aangewend in de relaties met de bovenvermelde partners beletten niet dat Vlaanderen oog moet hebben voor de opportuniteiten die zich in andere regio's voordoen. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar die centra waar de economische en de politieke machtsknooppunten op wereldschaal zich bevinden. De Verenigde Staten van Amerika blijven de enige onbetwiste wereldmacht, waardoor de evoluties in de Europees-Amerikaanse verhoudingen op de voet moeten worden gevolgd. De invoering van de Euro, evenals de groeiende economische en financiële concurrentie die daaruit kan voortvloeien, wordt ongetwijfeld een dominante omgevingsfactor voor de sterk internationaal georiënteerde Vlaamse economie. De grote uitdaging voor Vlaanderen ten aanzien van Noord-Amerika bestaat erin om de opportuniteiten voor de Vlaamse economie (investeringen) en technologie zo succesvol mogelijk te benutten.

In Oost-Azië heeft de ernstige economische recessie sinds 1997 de economische verwachtingen fel getemperd. Toch ontwaren we nu opnieuw een economische heropleving, zelfs in de door de

crisis meest getroffen landen. De uitdaging voor Vlaanderen bestaat erin om het marktaandeel van de Vlaamse ondernemingen op de zich herstellende economische groeiemarkten in Oost- Azië te vergroten. Daarnaast dient een relatieve verhoging van de omvang van Aziatische investeringen in Vlaanderen te worden bewerkstelligd. In het raam van een lange termijnstrategie ter zake zijn investeringen in de Vlaams-Aziatische samenwerking op het vlak van onderwijs, managementopleiding en wetenschappelijk onderzoek opportuun.

DEEL III: ONDERSTEUNING VAN DE WELVAARTSCREATIE IN VLAANDEREN

Economische welvaart behoort tot de meest primaire belangen van de mens. Ook in Vlaanderen. Een beleid dat als opdracht heeft de Vlaamse belangen te behartigen in de internationale context, kan aan dit primaire belang niet voorbijgaan.

Ook de collectieve welvaart van Vlaanderen is van cruciaal belang. Vlaamse welvaart moet toelaten de middelen te genereren voor een actief en ambitieus overheidsbeleid op tal van andere strategische domeinen, zoals onderwijs, onderzoek en ontwikkeling, leefmilieu, mobiliteit,...

Precies daarom stelt het internationaal beleid van de Vlaamse regering zich tot doel om de welvaartscreatie in Vlaanderen te ondersteunen, en om de economische impact van Vlaanderen te versterken.

Welvaartcreatie is echter in eerste orde een verantwoordelijkheid van het particulier initiatief. Het beleid van de overheid is slechts ondersteunend, en beperkt zich wat het buitenlands beleid beperkt hoofdzakelijk tot een actieve internationale economische prospectie, - promotie, en bedrijfsbegeleiding. Die hebben zowel tot doel om de Vlaamse uitvoer en directe investeringen in het buitenland te versterken, als om buitenlandse investeringen aan te trekken naar Vlaanderen.

Hoofdstuk 1 Bevordering van de export en directe investeringen in het buitenland

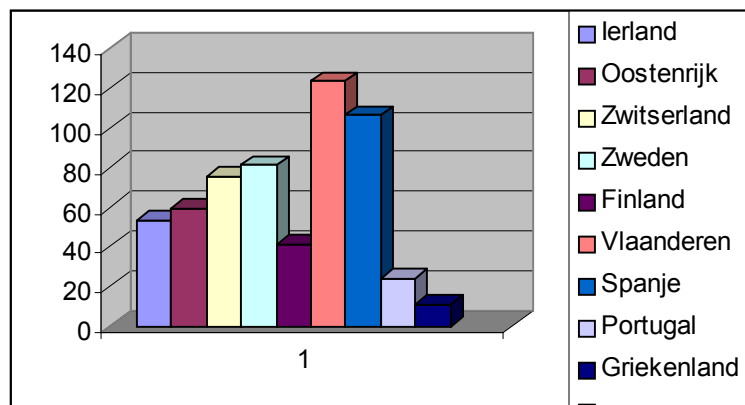
Internationale handel en buitenlandse directe investeringen zijn van essentieel belang voor de economische gezondheid van een kleine open economie. Een intense buitenlandse handel is erg bevorderlijk voor de creatie van betere jobs, meer productiviteit, hogere lonen, en meer welvaart voor de inwoners van Vlaanderen.

De ondersteuning van de inspanningen en prestaties van de Vlaamse ondernemingen inzake export en buitenlandse investeringen is daarom maatschappelijk van cruciaal belang.

Vlaanderen export-land

Vandaag reeds is Vlaanderen een sterke export-natie. In absolute termen exporteert het meer dan Europese lidstaten als Denemarken, Zeden, Finland, Ierland, Oostenrijk, Griekenland of Portugal. Zelfs meer dan Spanje, dat met zijn 36 miljoen inwoners tot de vijf grote lidstaten van Europa behoort. In relatieve termen (export/ capita) behoort Vlaanderen tot de absolute wereldtop.

Grafiek: Export 1997 in miljard US\$¹

Deze realiteit toont aan dat de Vlaamse economie al sterk internationaal (Europees) georiënteerd is, maar ook erg op de buitenlandse markten is aangewezen. Het is deze export-afhankelijkheid die vereist dat de Vlaamse exportprestaties minstens op peil blijven, en zo mogelijk nog toenemen.

Met het oog op de versterking van de internationale positie van de Vlaamse economie wil het buitenlands handelsbeleid van de Vlaamse regering zich daarom vastleggen op volgende drie centrale beleidsdoelstellingen: (1) het vergroten van het Vlaamse aandeel in de EU export van goederen en diensten, (2) het doen toenemen van het aantal exporterende bedrijven in Vlaanderen, en (3) het stimuleren van de Vlaamse bedrijfsinvesteringen in het buitenland.

¹ OCDE en chiffres. Statistiques sur les pays membres, Parijs 1999. Het cijfer voor Vlaanderen werd vastgesteld door berekening van 70% van de voor België vermelde cijfers.

1.1 *Beleidsdoelstellingen*

1.1.1 *Vergroten van het Vlaamse aandeel in de EU export van goederen en diensten*

Voor een dynamische economie moet een ambitieuze doelstelling worden gesteld, met name het vergroten van het marktaandeel. Vandaag is Vlaanderen met 1 pro mille van de wereldbevolking (zes miljoen/ zes miljard) goed voor een aandeel van pakweg 1% van de totale wereldhandel. Het marktaandeel op de wereldmarkt is echter een weinig bruikbare maatstaf.

Het valt immers te verwachten *en te hopen* dat het aandeel van Afrikaanse, Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen in de wereldproductie en de wereldhandel de volgende decennia zal toenemen. Deze inhaalbeweging wil Vlaanderen overigens zelf bevorderen door het leveren van een eigen ontwikkelingsbijdrage, zoals mag blijken uit deel IV van deze beleidsnota. Zij kan echter niet anders dan ten koste gaan van het marktaandeel van de geïndustrialiseerde wereld.

Het is daarom veel consistentier om de beoogde evolutie van het marktaandeel af te meten aan de prestaties van gelijkaardige economieën qua ontwikkelingsgraad en structurele omstandigheden. Daarom de EU-landen en niet de totale wereldhandel als referentiekader.

Om qua welvaartsgroei gelijke tred te houden met onze buurlanden en de landen waarmee we samen deel uitmaken van de Europese markt, mag uitvoergroei niet achterblijven, en wordt in tegendeel een *relatief* sterkere uitvoergroei en dus een toename van het marktaandeel als ultieme beleidsdoelstelling naar voor geschoven.

1.1.2 *Het aantal exporterende bedrijven in Vlaanderen opdrijven*

De context van economische globalisering noopt ondernemingen om zich in steeds toenemende mate internationaal te ontplooiën, en de stap te zetten naar de internationale markt. Voor zover de landsgrenzen een rem zijn op de verkoop (lees uitvoer), zijn ze dat bij uitstek voor de ondernemingsgroei.

In een kleine economie is ondernemingsexpansie op de nationale markt beperkt. Indien onze welvaart meer groeiende bedrijven vergt, noodzaakt zij derhalve ook grotere aantallen exporterende ondernemingen.

Zoals in de meeste landen is de Vlaamse uitvoer relatief sterk geconcentreerd bij grote(re) ondernemingen. Kleinere bedrijven exporteren relatief minder, en krijgen daardoor ook minder groei-impuls. Opdat de Vlaamse uitvoer minder afhankelijk zou worden van de activiteiten van grote (vaak ook buitenlandse) ondernemingen, is ook van belang dat die zij gerealiseerd wordt door grotere aantallen - en daardoor ook kleinere - bedrijven.

1.1.3 De Vlaamse bedrijfsinvesteringen in het buitenland doen toenemen

Met Vlaamse (directe) bedrijfsinvesteringen in het buitenland worden bedoeld: investeringen via overname van aandelen, creatie van nieuwe bedrijfsvestigingen, of leningen aan eigen bestaande vestigingen in het buitenland.

Investeringen in het buitenland hebben veelal tot doel om een beoogde markt van nabij te gaan bewerken, of om een verworven marktaandeel in het buitenland te consolideren. Thans vinden ze vooral plaats in distributie en verkoop, en zijn vooral gericht op de afzet op nieuwe markten. Dit expansie- of diversificatiemotief weegt ruim op tegen het pure delocalisatiemotief.

In een recente nota van de VEV-studiedienst werd voorgerekend dat gemiddeld 77 procent van onze directe buitenlandse investeringen in de Europese Unie terecht komt, waarvan ruim twee derde in onze buurlanden². Uit deze cijfers leidt het Federaal Planbureau af dat de Belgische bedrijven ons land niet in de eerste plaats ontvluchten om zich te vestigen in lageloonlanden³.

Hetzelfde VEV-document verwijst naar wetenschappelijk onderbouwde conclusies die aantonen dat externe marktverruiming, via export en investeringen in het buitenland, de werkgelegenheid gunstig beïnvloedt. Verder zouden investeringen in het buitenland leiden tot een toename van de export vanuit het moederbedrijf, en een verhoogde vraag naar producten uit het land van herkomst in het algemeen.

Precies daarom moeten niet alleen buitenlandse investeringen naar Vlaanderen worden gehaald, maar ook omgekeerd – ter bevordering van de export – ook de investeringen van Vlaamse ondernemingen in het buitenland worden aangemoedigd.

Het spreekt voor zich dat het beleid daarbij oog wil hebben voor de productie onder sociaal verantwoorde arbeidsvoorwaarden bij Vlaamse investeringsprojecten in minder ontwikkelde landen.

Naast de aantrekkingskracht van Vlaanderen als ontvanger van buitenlandse investeringen, moet dus ook de uitstralingskracht van Vlaanderen als donor van buitenlandse investeringen worden bevorderd.

De mate waarin de Vlaamse economie grotere en meer internationaal ontplooid bedrijven (met beslissingscentrum in Vlaanderen) voortbrengt, is immers ook relevant voor haar economische impact.

1.2 Kritische domeinen

Om de gestelde beleidsdoelstellingen te halen, wil de Vlaamse regering het beschikbare beleidsinstrumentarium verder perfectioneren, aanvullen en bundelen, en een substantiële vooruitgang boeken op een aantal voor het exportbeleid erg kritische domeinen.

² *Internationaal ondernemen*, VEV-Studiedienst, 1999

³ *Delocalisatie - Mondialisering*, Federaal Planbureau, oktober 1997

1.2.1 efficiënte internationale netwerken, formeel en informeel

Met de formele netwerken worden bedoeld: (1) het netwerk van (en tussen) de Vlaamse Economische vertegenwoordigers in het buitenland, (2) andere officiële Vlaamse vertegenwoordigingen in het buitenland⁴, (3) de formele lijnen Export Vlaanderen naar Kamers van Koophandel, economische federaties, bedrijfsbelangengroepen (VEV, UNIZO), (4) de samenwerking tussen federale en Vlaamse diplomatie, en (5) de formele relaties met de meest relevante multilaterale instellingen.

Met informele netwerken wordt bedoeld: de netwerking tussen de Vlaamse economische belangenbehartigers in het buitenland en (1) het zakenleven in Vlaanderen en het buitenland, (2) lokale economische besluitvormers, (3) Vlamingen en zakenlui ter plaatse, (4) personeel binnen ambtenarij en multilaterale instellingen in het buitenland.

Al deze netwerken en hun goed functioneren zijn van het grootste belang voor een snelle detectie van internationale handelsoportunities en de beschikbaarheid van buitenlandse markt-informatie voor kandidaat-exporteurs in Vlaanderen en verdienen zonder meer te worden versterkt.

In de bevordering van de netwerkvorming kan de Vlaamse overheid een stimulerende rol spelen. Zij zal daarom de nodige initiatieven voorbereiden om de netwerkvorming rondom de Vlaamse Economische Vertegenwoordigingen te versterken. Daarbij zal in eerste instantie worden gestreefd worden naar een formule om de talloze Vlamingen die in het buitenland belangrijke posten bezetten in het bedrijfsleven of de wereld van onderzoek en wetenschap, in te schakelen in een Vlaamse variatie van het systeem van de adviseurs van de buitenlandse handel.

Tot slot zal worden nagegaan hoe een aantal acties van de Vlaamse overheid in het buitenland zich in toenemende mate kunnen concentreren op strategische locaties of regio's waar belangrijke Vlaamse bedrijfsvestigingen bestaan of investeringen lopen, en waarrond netwerkvorming en een zichtbaarder Vlaamse aanwezigheid kunnen worden uitgebouwd.

1.2.2 grotere export-know how van de Vlaamse KMO's

Met grotere export know how wordt bedoeld alle aspecten in verband met kennis, attitude, en motivatie van ondernemingen en bedrijfsleiders met betrekking tot de internationale ontplooiing van hun onderneming.

In een steeds internationaler economie groeit voor vele en ook kleine bedrijven de noodzaak om zich internationaal te ontplooien. Om de bedrijven daartoe aan te moedigen en daarvan te overtuigen, en om het totaal aantal Vlaamse exporterende bedrijven op te krikken zal het beleid zich in grotere mate moeten concentreren op de doelgroep van de kleine en middelgrote ondernemingen.

⁴ Men denke daarbij aan de attachés van de Vlaamse Gemeenschap, de investeringsprospectoren van de dienst Investeren in Vlaanderen, de vertegenwoordigers van Toerisme Vlaanderen, en de woordvoerders van VVOB.

In eerste instantie zullen bedrijven daartoe moeten worden gesensibiliseerd en geïnformeerd over de mogelijkheden en perspectieven op de buitenlandse markt, en vertrouwd gemaakt met de vormen van ondersteuning en dienstverlening die de overheid aanbiedt.

Tegelijk zullen ook opleiding, vorming en ervaringsuitwisseling met betrekking tot de realisatie van export-projecten worden gestimuleerd, en zal verder werk worden gemaakt van (in house) exportbegeleiding voor ondernemingen.

1.2.3 grotere transparantie en consistentie van het export-instrumenten

Met grotere transparantie en consistentie van de export-instrumenten wordt de interne samenhang bedoeld van het beschikbare of te ontwikkelen export-instrumentarium op Vlaams niveau.

Al naargelang het product dat zij willen exporteren, of de overheidsondersteuning waarop zij een beroep willen doen kunnen Vlaamse ondernemers zich vandaag wenden tot Export Vlaanderen, de administratie Economie, de Vlaamse dienst voor Agromarketing en Visserij (VLAM), of de Vlaamse Milieu Holding Internationaal (VMHI).

Kandidaat investeerders in het buitenland kunnen buiten de particuliere banksector ook risicokapitaal opnemen bij het Fonds Vlaanderen-Azië of het Fonds Nieuw Europa van de GIMV.

Om de activiteiten en initiatieven van ondernemingen doeltreffend te kunnen ondersteunen en begeleiden is echter van groot belang dat klant en leverancier (in casu de bedrijven en de Vlaamse overheid) mekaar snel en blindelings kunnen vinden. In hoofde van bedrijfsleiders moet de vraag wie-waar-waarvoor terecht kan zo snel en eenvoudig mogelijk worden beantwoord.

Zoals in het regeerakkoord gestipuleerd is zal de Vlaamse regering werk maken van de bundeling van het beschikbare export-instrumentarium, met het oog op een maximale transparantie en synergie.

De Vlaamse regering zal ook een extra inspanning leveren om het gamma van Vlaamse export-ondersteunende producten en diensten in ondernemerskringen ruimer bekend te maken.

1.2.4 Grotere consistentie en transparantie in de export-bevoegdheden

Om de activiteiten en initiatieven van ondernemingen doeltreffend te kunnen ondersteunen en begeleiden is niet alleen nodig dat ondernemers weten tot welke dienst ze zich kunnen wenden. Even goed is van belang dat ze weten bij welke overheid ze precies moeten aankloppen om zich in hun export-inspanningen te laten ondersteunen.

Daarom zal de Vlaamse regering blijven ijveren voor de realisatie van homogene (exclusieve) bevoegdheidspakketten inzake buitenlandse handel. Die moet een definitief einde betekenen van de onproductieve onderlinge concurrentie tussen de gewestelijke exportdiensten enerzijds en het resterende federale exportagentschap anderzijds. De maximale transparantie die wordt nagestreefd moet de actuele grijze zones volledig wegwerken, en alle betrokken diensten toelaten

hun energie voor honderd procent te investeren in de dienstverlening en de belangenbehartiging van het bedrijfsleven.

1.2.5 Grotere internationale naambekendheid en imago (van Vlaanderen) en van de Vlaamse kwaliteitsproducten.

Met internationale naambekendheid wordt bedoeld de internationale bekendheid van de herkomstnaam Vlaanderen. De mate waarin deze herkomstbenaming kan worden geassocieerd met de kwaliteit van de economische producten die het voortbrengt bepaalt het imago.

Vlaanderen en zijn producten hebben weinig imago, en een geringe internationale naambekendheid (zie ook VEV in congresbrochure). Een merkloos product staat zwakker op de internationale markt. Merkproducten ondergaan minder de schommelingen van vraag en aanbod, zijn méér waard dan naamloze (witte) producten. Een positief imago is een troef voor de Vlaamse producent: hij kan zijn producten gemakkelijker aan de man brengen, en er een hogere prijs voor vragen. Een positief imago stabiliseert de verkoop op buitenlandse markten.

Ofschoon regio's of landen zelf geen producenten zijn van merkproducten, kunnen naam en imago van het herkomstland grote toegevoegde waarde leveren. Precies daarom wil de Vlaamse regering dat imago versterken.

De internationale promotie van Vlaanderen is een aangelegenheid die het export-beleid overstijgt, en even goed gevoerd wordt in het raam van het internationaal cultuurbeleid, de toeristische promotie en vele andere sectoren. Waar mogelijk zal het exportbeleid zich maximaal inschakelen in het globaal internationaal communicatie-beleid zoals dat door de Vlaamse regering zal worden gevoerd en inspelen op grote internationale manifestaties in binnen- en buitenland. Men denke daarbij aan Euro 2000, de Wereldtentoonstelling in Hannover in 2000, het EU-voorzitterschap in 2001 e.d.m.

Anderzijds zullen ook specifieke initiatieven worden ondernomen om de bekendheid en de renommé van de Vlaamse kwaliteitsproducten internationaal te ondersteunen .

1.3 Tien strategische projecten voor deze legislatuur

1.3.1 Beheersovereenkomst voor Export Vlaanderen

In het kader van de versterking en de responsabilisering van Export Vlaanderen, zal na de vernieuwing van de Raad van Bestuur, de invoering van een *nieuw personeelsstatuut* voor de diensten van Export Vlaanderen in Brussel, en de *uitbreiding van de actuele personeelsformatie*, werk worden gemaakt van de voorbereiding en de sluiting van een beheersovereenkomst met deze Vlaamse Openbare Instelling.

De mogelijkheid tot het sluiten van een beheersovereenkomst is voorzien in artikel 25 van het decreet van 24 juli 1997, en laat toe de werking van de dienst te responsabiliseren via het principe van een door de overheid gevoerd contract-management.

1.3.2 Een nieuwe en aangepaste rechtspositieregeling voor de Vlaamse Economische Vertegenwoordigers in het buitenland

Met het oog op de verdere ontwikkeling en professionalisering van het net van Vlaamse economische vertegenwoordigers in het buitenland zal de Vlaamse regering tijdens deze legislatuur bij prioriteit werk maken van de introductie van een nieuwe rechtspositieregeling die tegemoet komt aan de noden van een moderne en competitieve export-promotiedienst. Die regeling moet o.a. voorzien in:

- een adequate verloning
- een soepele aanwervingsprocedure
- een maximale congruentie met het personeelsstatuut van de andere Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland met diplomatiek statuut
- aantrekkelijker loopbaanperspectieven
- mogelijkheden tot mobiliteit en wisselwerking tussen de Vlaamse economische vertegenwoordiging enerzijds en het bedrijfsleven en de andere Vlaamse officiële netwerken in het buitenland anderzijds
- de mogelijkheid tot mobiliteit tussen de Vlaamse economische vertegenwoordiging enerzijds en het kader van Export Vlaanderen te Brussel.

1.3.3 Herstructurering van het netwerk van Vlaamse Economische Vertegenwoordigers in het buitenland

Na analyse van de recente markt- en technologische evoluties zal worden nagegaan in welke mate de structuur van het netwerk moet worden geactualiseerd. Daarbij zal worden onderzocht of desgevallend moet worden geopteerd

- voor een geografische *verbreding* dan wel *verdichting* van de structuur
- voor een *sectorale specialisatie* die toelaat dat Vlaamse economische vertegenwoordigers zich in bepaalde markt-sectoren gaan specialiseren
- voor een verdere *differentiatie* van de structuur, of het aanbrengen van een zeker *distinguo* tussen diverse categoriën van posten. De invoering van posten die met handelssecretarissen werden bemand was daarin al een eerste stap.

1.3.4 Beleidsondersteuning en opvolging internationaal handelsbeleid binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

De beleidsondersteuning en –opvolging van het internationaal handelsbeleid dat wordt voorbereid en gevoerd door multilaterale instellingen als de Wereldhandelsorganisatie (WHO), de OESO, het IMF, de Wereldbank, en andere regionale ontwikkelingsbanken, moet binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap systematischer en vollediger worden opgevolgd.

Eenzijds is de Vlaamse regering regelmatig gevat door de dossiers en de besluitvorming die binnen deze instellingen worden voorbereid, en die resulteren in akkoorden of verdragen die door het Vlaams parlement moeten worden geratificeerd. Anderzijds is dergelijke besluitvorming vaak erg belangrijk voor een aantal economische sectoren in Vlaanderen. Tenslotte kunnen door een betere opvolging van de programma's en projecten van deze instellingen een aantal eventuele internationale opportuniteiten voor het bedrijfsleven sneller worden doorgespeeld.

1.3.5 Een programma voor de tewerkstelling van jonge Vlamingen bij internationale organisaties

Met het oog op de bevordering van de Vlaamse internationale netwerkvorming wil de Vlaamse regering voorzien in een programma dat hooggeschoolde schoolverlaters of loopbaanstarters de kans biedt om stage te lopen of te worden gedetacheerd bij multilaterale instellingen of ontwikkelingsbanken zoals de Wereldbank, de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling, of andere regionale ontwikkelingsbanken.

Dergelijk programma moet de informatiedoorstroming en de netwerkvorming tussen het Vlaams bedrijfsleven en de internationale financiële wereld versterken, en kan de kansen van Vlaamse ondernemingen om te participeren in grotere internationale projecten doen toenemen.

Voor een aantal andere initiatieven ten aanzien van de multilaterale financiële instellingen in het raam van het buitenlands beleid wordt verwezen naar de rubriek 2.9 uit het eerste hoofdstuk van deel I van deze beleidsnota.

1.3.6 Synergie en bundeling van het export-instrumentarium

Zoals aangekondigd in het regeerakkoord, deel 6, rubriek D, zal de Vlaamse regering initiatieven ontwikkelen om meer samenwerking te ontwikkelen tussen de Vlaamse export-instanties en meer samenhang en synergie in het Vlaamse exportinstrumentarium.

Deze initiatieven zullen worden voorbereid in overleg met alle betrokkenen, nadat daaraan eerst de nodige wetenschappelijke studie is gewijd.

1.3.7 Herwaardering van de rol van de Kamers van Koophandel

In de netwerkvorming en de informatiedoorstroming tussen het bedrijfsleven en de exportagentschappen in het buitenland spelen ook Export Vlaanderen, de Kamers van Kamers van Koophandel, de federaties, en de bedrijfsbelangengroepen een belangrijke rol.

In het licht van de doelstelling om meer en dus ook kleinere bedrijven over de export streep te trekken en een aantal bestaande drempels te verlagen zal de samenwerking en de samenspraak tussen de Vlaamse export-instanties en de Kamers van Koophandel structureel worden versterkt.

De Kamers van Koophandel beschikken enerzijds over goede internationale contacten met Kamers in de rest van de wereld, en hebben anderzijds meer voeling met het lokale economische weefsel dan de instellingen in Brussel.

Daarom zullen de Kamers van Koophandel de volgende jaren tot nauwere samenwerking worden gestimuleerd met de andere exportinstanties, en nadrukkelijker worden betrokken bij de inspanningen met het oog op vorming, communicatie met- en sensibilisering van bedrijven (en vooral KMO's) voor wat export-aangelegenheden aangaat.

Zij kunnen hier en daar een belangrijke schakelfunctie vervullen tussen overheid en bedrijfsleven, en ten aanzien van vele bedrijven de drempels verlagen die toegang geven tot een aantal faciliterende diensten die de overheid aanbiedt.

1.3.8 Export-consultancy voor Vlaamse KMO's

In haar ambitie om meer Vlaamse ondernemingen naar de buitenlandse markten te brengen zal de Vlaamse regering Export Vlaanderen stimuleren om haar dienstverlening in toenemende mate toe te spitsen op de begeleiding van ondernemingen en hun exportprojecten.

Het experiment met de exportbegeleiders, waarbij export-deskundigen tijdelijk worden ter beschikking gesteld van bedrijven, en daar op de werkvloer zelf de exportplannen en projecten mee begeleiden en op poten zetten, zal daarom na grondige evaluatie worden versterkt en waar nodig bijgestuurd.

1.3.9 Invoering van een kwaliteitslabel voor Vlaamse producten

In overleg met de betrokken sectoren, zal de herkenbaarheid van kwaliteitsvolle producten uit Vlaanderen aangemoedigd worden door de invoering van een specifiek kwaliteitslabel. De labeling zal gebeuren op basis van een lastenboek en met de noodzakelijke externe kwaliteitscontroles. Bedoeling is dat onze producten een bijkomende toegevoegde waarde krijgen en meer het verband wordt gelegd tussen de Vlaamse kwaliteitsproducten en hun plaats van herkomst.

1.3.10 Verdere defederalisering van het exportbeleid

In uitvoering van het regeerakkoord zal de Vlaamse regering ijveren voor een verdere defederalisering van de export-bevoegdheden.

Die zou tegelijk moeten resulteren in een de grondige hervorming van de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel tot een beperkt agentschap dat volledig door de gewesten wordt aangestuurd.

In het debat over de verdere defederalisering van de export-bevoegdheden zal als vanzelfsprekend ook de werking van de Delcreditedienst worden aangekaart evenals de defederalisering van het Comité (en het budget) voor financiële steun aan de export (FINEXPO).

Hoofdstuk 2 Aantrekken van buitenlandse investeringen naar Vlaanderen

De Vlaamse regering heeft bij de hervorming van de Dienst Investeren in Vlaanderen in 1994 aan deze dienst de opdracht toegekend om buitenlandse kandidaat-investeerders in Vlaanderen op te sporen, te adviseren en te begeleiden in hun beslissingsproces. Het doel is dat zoveel mogelijk van deze bedrijven ook effectief overgaan tot het uitvoeren van nieuwe of bijkomende investeringen in Vlaanderen om uiteindelijk te zorgen voor de creatie van nieuwe arbeidsplaatsen.

De dienstverlening bestaat uit het samenbrengen van alle relevante kennis voor de doelgroep van de buitenlandse kandidaat-investeerders en om deze kennis aan te bieden in een voor de doelgroep bevattelijk pakket.

Buitenlandse investeringen zijn een unieke bron van kapitaal maar vooral van kennis, zowel technologisch als op managementvlak. Deze aanvoer van kennis en kapitaal draagt ertoe bij dat de Vlaamse economie mee aan de spits van de ontwikkelde economieën kan blijven, iets wat op eigen kracht bijna onmogelijk zou zijn. Bovendien zijn buitenlandse investeringen voor ons land van bijzonder groot gewicht, omdat de netto kapitaalbalans op basis van investeringsstromen voor België het grootste positieve saldo (bijna 5 % van het BNP) oplevert van alle OESO lidstaten.

De afhankelijkheid van de economische groei van de factor buitenlandse investeringen is m.a.w. het grootst in ons land. Gezien dit buitenmatig grote belang lijkt het dan ook vanzelfsprekend dat Vlaanderen al het mogelijke onderneemt om deze factor van welvaartscreatie zo goed mogelijk uit te bouwen. Daarom wil de Dienst Investeren in Vlaanderen door het aantrekken van zoveel mogelijk buitenlandse investeringen, en de daarmee gepaard gaande injecties van kapitaal en kennis, een bijdrage leveren aan de economische groei en uitstraling van Vlaanderen.

Het is van belang te wijzen op het feit dat de rol van de Dienst Investeren in Vlaanderen zich voornamelijk toespitst op de marketing- en verkoopsaspecten. De Dienst stippelt een marketingbeleid uit (onder meer op het vlak van de identificatie van doelgroepen van kandidaat-investeringsprojecten), waarna via een aangepaste mix van promotie-instrumenten het product “Vlaanderen als investeringslocatie” verkocht wordt.

De mate waarin de doelstellingen van de Dienst gerealiseerd worden hangt dus sterk af van de (a) marktomstandigheden (de vraagzijde); (b) van de kwaliteit van het product zelf (de aanbodzijde); (c) alsook van de perceptie van de kwaliteit van het product (resultante van de communicatie over het product).

Deze afhankelijkheden worden in hetgeen volgt nader toegelicht.

(a) De *marktomstandigheden* zijn een externe omgevingsfactor waar het acquisitiebeleid geen invloed op heeft. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- De evolutie van wisselkoersen (bvb. US\$ of Yen tegenover de Euro) en het effect daarvan op de cash flow bedragen;
- De evolutie van buitenlandse beurzen en het effect daarvan op de financieringskosten van internationaal opererende bedrijven;
- De intensiteit van de concurrentie in bepaalde sectoren (bvb. fusies & overnames en de resulterende consolidatiebewegingen, Europese overcapaciteit)
- De technologische evoluties (bvb. het fenomeen van de call centra)
- De economische conjunctuur in de donorlanden (bvb. de Azië crisis)
- Klimatologische & andere rampen (bvb. de aardbeving in Taiwan)
- Evoluties inzake de aantrekkelijkheid van alternatieve vestigingslocaties (bvb. integratie van Centraal- en Oost-Europa, fiscaal gunstige regimes...)

(b) Ook de *kwaliteit van het product zelf* (de aanbodzijde) is uiteraard bepalend voor de mate waarin buitenlandse (expansie-)investeringsprojecten kunnen aangetrokken worden.

(c) De Dienst Investeren in Vlaanderen is ook afhankelijk van de mate waarin bij buitenlandse investeerders *een positief imago* over Vlaanderen leeft. Enerzijds is de Dienst afhankelijk van de tot op heden opgebouwde naambekendheid (of afwezigheid daarvan). Anderzijds kan de Dienst door haar acties de bekendheid en perceptie van Vlaanderen ook zelf beïnvloeden.

Acties:

1. Sensibiliseringscampagnes bij de buitenlandse aktoren en doelgroepen

De Dienst Investeren In Vlaanderen is van plan om, door middel van gepaste marketingcampagnes, een zo maximaal mogelijke bekendmaking van de mogelijkheden van Vlaanderen als vestigingsplaats voor internationale investeringen na te streven.

De campagnes die daartoe opgezet worden zullen zowel gebieds- als themagericht kunnen zijn en zullen steeds rekening houden met de meerwaarde die andere Vlaamse aktoren op dit gebied kunnen aanbrengen.

Een positief imago van Vlaanderen in het economisch domein bestaat uit een automatische, soms onbewuste, erkenning door potentiële partners in het buitenland van de toppositie die de Vlaamse economie wereldwijd inneemt. Het is daarbij belangrijk dat dit Vlaams imago de connotatie met zich meedraagt van een regio waarbij zowel de nodige aandacht geschonken wordt aan een duurzame economische ontwikkeling als aan de noodzaak om een minimaal welzijnsniveau te verzekeren aan zijn bewoners.

Bovendien dient dit imago bij de buitenlandse partners ook het beeld op te roepen van een economie die niet alleen aan de spits van de nieuwe ontwikkelingen staat maar dat ook in de toekomst zal blijven doen. In het bijzonder zal de inbreng van Vlaanderen op het gebied van ICT hierbij een steeds voornamere rol gaan spelen.

2. Systematisch benutten van de mogelijkheden van het federale Belgische apparaat

De Dienst Investeren In Vlaanderen is ervan overtuigd dat het federale Belgische apparaat in de mate van het mogelijke moet ingeschakeld worden om de doelstelling van het aantrekken van zoveel mogelijk buitenlandse investeringen te bereiken.

Een aantal essentiële factoren, zoals fiscaliteit en sociale zekerheidsbijdragen, zijn immers hefboomen die alleen op het federale vlak bediend worden. Verder is het diplomatieke netwerk van het ministerie van Buitenlandse Zaken een niet te onderschatten kanaal om, waar dat opportuun is, kandidaat buitenlandse investeerders te bereiken die anders niet zouden reageren.

De Dienst Investeren In Vlaanderen zal deze hefboomen en kanalen waar nodig aanwenden om investeringsdossiers binnen te halen en zal daarvoor de nodige afspraken met deze instanties nastreven. Daarbij zullen de reeds bestaande afspraken tussen het Vlaamse gewest en het federale niveau, zoals bijvoorbeeld het samenwerkingsakkoord van 1995, waar nodig aangewend worden.

Hierbij is een optimale integratie van de Vlaamse standpunten en wensen op economisch vlak in de posities die de Belgische federale overheid op multilaterale fora inneemt vereist. De Dienst verwacht uit deze samenwerking ook de nodige ondersteuning door het Belgische federale apparaat van programma's en acties die door de Vlaamse instanties zijn opgezet, de vrijwaring van de Vlaamse economische bevoegdheden en het openen van nieuwe markten en een verbeterde toegang tot bestaande markten.

DEEL IV: ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Hoofdstuk 1 Inleiding

Door het Sint-Michielsakkoord kreeg Vlaanderen de mogelijkheid om op het terrein van haar bevoegdheden internationale initiatieven te nemen.

Meer dan de andere gewesten en gemeenschappen maakte Vlaanderen hier gebruik van.

Samen met haar internationaal optreden ontstonden ook initiatieven m.b.t. internationale solidariteit.

De genomen initiatieven lagen voor een deel bij de minister bevoegd voor het algemeen buitenlands beleid. Ook andere ministers (huisvesting, welzijn,...) ontplooiden acties op dit terrein.

De onduidelijke bevoegdheidsverdeling leidde tot versnippering, onduidelijkheid en te weinig coördinatie.

De Vlaamse regering koos voor de eerste maal om ontwikkelingssamenwerking te 'ontkoppelen' van het algemeen buitenlands beleid.

De Minister voor cultuur, jeugd, stedelijk beleid, huisvesting en Brusselse aangelegenheden kreeg de opdracht een eigen Vlaams beleid op het vlak van ontwikkelingssamenwerking uit te tekenen en in te vullen.

Het aanduiden van een minister voor ontwikkelingssamenwerking biedt onmiskenbaar voordelen, creëert verwachtingen en ambities.

Zijn verantwoordelijkheid gaat zowel uit naar het 'eigen' beleid (de middelen die de minister voor ontwikkelingssamenwerking toegewezen kreeg) als naar het beleid dat zijn collega's op dit vlak ondernemen.

Hij zal zowel zijn eigen beleid moeten uitstippelen als meewerken aan en coördineren van de initiatieven van zijn collega's.

Een minister voor ontwikkelingssamenwerking moet er voor zorgen dat de initiatieven die Vlaanderen in de toekomst op het vlak van internationale solidariteit wil uitbouwen, coherent en gepland verlopen. Hij zal de finaliteit 'ontwikkelingssamenwerking' bij al deze initiatieven moeten bewaken. Niet alle goede bedoelingen leiden immers automatisch tot goede resultaten en Vlaanderen kan zich ook op dit terrein niet veroorloven een slecht figuur te slaan.

Ontwikkelingssamenwerking speelt zich zowel hier als in andere donorlanden vaak af op die bevoegdheidsterreinen waarvoor de gemeenschappen en gewesten nu al bevoegd zijn. Deze aanwezigheid van de zogenaamde ontwikkelingsrelevante sectoren, gekoppeld aan de grondwettelijke mogelijkheid om op het vlak van internationale solidariteit acties te ondernemen, is een troef voor het Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking. Het is een strategisch voordeel dat maximaal moet uitgespeeld worden.

De eerste ambitie is dan ook krachtlijnen uittekenen voor een kwalitatief Vlaams beleid op het vlak van internationale solidariteit. Een beleid dat zichzelf verdient. Een beleid dat legitimiteit verwerft om verder door te groeien.

De invalshoek

Welvaart en welzijn zijn vanuit internationaal perspectief ongelijk verdeeld.

Deze ongelijkheid is niet toevallig maar is vaak te wijten aan ongelijke machtsverhoudingen tussen landen in het noorden en landen in het zuiden. Deze situatie is vanuit ethisch standpunt onaanvaardbaar. Maar ook vanuit puur 'eigenbelang' dringen acties zich op. Onderontwikkeling in grote delen van de wereld creëert op termijn ook problemen voor het 'welvarende' deel van de wereld.

Met een Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking willen we bijdragen tot het verkleinen van de verschillen in welvaart en welzijn tussen westerse landen en landen/regio's in ontwikkeling.

Het dempen van de welvaarts- en welzijnskloof tussen westerse landen en landen in ontwikkeling zijn hoog gegrepen verwachtingen. Het blijft trouwens een missie waarin Vlaanderen maar een bescheiden rol zal spelen.

Dit neemt niet weg dat de Vlaamse regering met dit nieuw bevoegdheidsdomein hoge ambities mag koesteren. Het uitbouwen van een eigen ontwikkelingsbeleid kan de kloof tussen noord en zuid *helpen* dichten en kan Vlaanderen op de wereldkaart brengen als een kleine regio die in solidariteit wil meewerken aan een betere wereld.

De acties en initiatieven die in dit kader ondernomen worden, mogen zich niet enkel richten op het voorwerp van de projecten. De initiatieven van de Vlaamse regering moeten kaderen binnen een globaal project dat blijvende oplossingen naar voor schuift. Een basisconcept dat oog heeft voor ‘voortuitgang’ op wereldvlak en dit ten gunste van alle maatschappelijke geledingen en sectoren.

In dit opzicht wenst de Vlaamse regering **‘duurzame ontwikkeling’** als principe naar voor te schuiven. Het gaat hier om een breed concept dat tegelijkertijd het strikte terrein van ontwikkelingssamenwerking overstijgt en dat tevens een internationaal raamwerk voor een eigen ontwikkelingsbeleid levert. Het is een visie die het bijsturen van maatschappelijke activiteiten beoogt en waarbij voldaan wordt aan drie randvoorwaarden:

- er wordt in toenemende mate tegemoet gekomen aan de behoeften van de armste helft van de bevolking
- er wordt rationeler met grond- en brandstoffen omgesprongen en er doen zich minder negatieve milieu-effecten voor
- de participatie van de betrokken doelgroepen wordt systematisch georganiseerd

Acties m.b.t. internationale solidariteit moeten dus tegelijkertijd aandacht schenken aan sociale, economische, ecologische, bestuurlijke e.a. aspecten.

Het concept van duurzame ontwikkeling gaat dus verder dan wat doorgaans wordt begrepen onder het begrip ‘duurzaamheid’.

Tenslotte moet het duidelijk zijn dat het Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking een embryonaal beleid is.

Je kan daarbij niet voorbij aan het feit dat het hele denken rond ontwikkelingssamenwerking constant in beweging is: internationale conferenties doen nieuwe inzichten ontstaan, know-how groeit aan en de expertise evolueert.

Daarom is het belangrijk dat het uit te stippelen beleid een resultante is van de laatste stand van zaken binnen het denken rond internationale samenwerking.

We moeten ons van meet af aan inpassen in het recente denken en moeten voldoende openheid behouden om onszelf constant in vraag te stellen en bij te sturen.

Als we vandaag een beleidsnota hadden geschreven die volledig af is, dan zou dit een slechte beleidsnota zijn. We kunnen onmogelijk op vier maanden tijd een volledig doordacht beleid uit de grond stappen. Een beleidsnota die bovendien geen opening laat naar kritische zelfreflectie en constante bijsturing is geen goed beleidsdocument.

Het open beleid moet in de eerste plaats tot stand komen via discussie in het parlement, meer bepaald in de commissie buitenlandse aangelegenheden.

De ervaring van de commissieleden moet helpen dit document te verfijnen en eventueel bij te sturen. Maar ook los van de beleidsnota moet het beleid voor ontwikkelingssamenwerking permanent getoetst worden en open staan voor bijsturing vanuit de commissie.

Daarnaast wensen we ook een permanente reflectiegroep te starten. Aan deze denktank zal gevraagd worden het beleid kritisch op te volgen én mee te denken over de te volgen contouren. Bij de samenstelling van deze groep denken we aan academici, mensen uit de sector van de niet-gouvernementele samenwerking in Vlaanderen (NCOS), vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, mensen met ervaring én in een specifieke sector én op het vlak van ontwikkelingssamenwerking.

We zullen verder nog dit jaar het initiatief nemen voor een colloquium waarbij zal getracht worden een stand van zaken te maken van nieuwe ideeën en stromingen binnen de sector ontwikkelingssamenwerking.

Hoofdstuk 2 Uitbouw van een Vlaams beleid inzake ontwikkelingssamenwerking

Het Vlaamse beleidsdomein ‘ontwikkelingssamenwerking’ is een nieuw en nog voor een groot stuk te ontginnen terrein. Dit biedt duidelijk voordelen t.o.v. die landen die al sinds het einde van de koloniale periode actief zijn op het vlak van internationale solidariteit.

Laat het dan ook van meet af aan duidelijk zijn dat een Vlaams beleid voor OS een ‘zuiver’ beleid moet zijn. De belangen van de partners primeren. Niet de belangen van het donorland.

Bij de uitbouw van dit nieuw beleid is het goed uit te gaan van enkele krachtige krijtlijnen. Basisprincipes die tegelijkertijd richtinggevend zijn voor de minister voor ontwikkelingssamenwerking, die voor het Vlaams parlement toetsingsmiddelen zijn en die het beleid doorzichtig en bevattelijk maken voor iedereen in Vlaanderen die in deze thematiek geïnteresseerd is.

Wij zetten de krachtlijnen even op een rij:

- een beleid gesteund op twee peilers: sensibilisatie en projecten
- indirecte en directe bilaterale samenwerking
- een verticaal beleid uitbouwen en het horizontaal beleid coördineren
- meer engagementen
- geografische concentratie
- thematische vernieuwing
- een herkenbare administratieve ondersteuning
- een goede verstandhouding met de andere overheden
- politieke alertheid
- geen gebonden hulp

Hieronder worden deze krachtlijnen nader toegelicht.

2.1 *Eén beleid, twee peilers*

Een goed beleid voor OS berust op twee peilers.

Ook de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking zal op twee terreinen acties moeten uitbouwen:

- vorming, sensibilisatie en educatie enerzijds
- projecten en programma's in het zuiden anderzijds

Hierbij willen we opmerken dat beide delen zich als evenwaardige gehelen t.o.v. elkaar verhouden.

Een goed beleid van sensibilisatie schept de voorwaarde voor gelegitimeerde acties en programma's in het zuiden en het verhoogt de druk op politici. Maar er is meer.

Het concept duurzame ontwikkeling legt niet enkel het accent bij projecten in landen in ontwikkeling. Initiatieven die het denken en acties van mensen in Vlaanderen beïnvloeden dragen op zich ook bij tot een wereldwijde 'duurzame groei'. We denken hierbij aan acties rond bijvoorbeeld: kritische consumptie, het voorzichtig omspringen met energiebronnen, het respect bijbrengen voor de lokale leefomgeving, voor de eigen identiteit, voor verdraagzaamheid, voor culturele diversiteit...

Op het terrein van de projecten en programma's in het zuiden heeft Vlaanderen al ervaring en expertise. De vorige regering lichtte haar initiatieven door met een doelmatigheidsanalyse.

De resultaten van deze analyse zijn ook in deze beleidsnota verwerkt. Ze zijn richtinggevend voor het beleid binnen de bestaande prioriteiten. De methodische en onderbouwde aanpak zal ook voor het nieuw te ontwikkelen beleid gebruikt worden.

Wat betreft het deel rond sensibilisatie beschikt het Vlaams beleid over minder ervaring.

Bij het uittekenen van dit beleid zal u merken dat we voorzichtiger te werk gingen.

De expertise is immers beperkter.

Meer studiewerk en overleg is dan ook noodzakelijk.

M.b.t. sensibilisatie en educatie engageren we ons tot een verticale en horizontale doorlichting van de Vlaamse begroting. Alle projecten en acties rond duurzame ontwikkeling, mondiale vorming, e.d. zullen geïnventariseerd worden.

De minister voor ontwikkelingssamenwerking engageert zich dat de inspanningen op het terrein van sensibilisatie minstens 10% van zijn budget moeten beslaan. Dit is conform de internationale normen zoals die door de OESO worden naar voor geschoven.

2.2 *Indirecte en directe bilaterale samenwerking*

De middelen en instrumenten die de minister voor buitenlands beleid in de vorige regering ter beschikking had, waren voornamelijk subsidies. Niet gouvernementele organisaties uit Vlaanderen en daarbuiten konden beroep doen op financiële steun voor hun projecten.

Deze vorm van indirecte samenwerking met NGO's en andere partners zal blijven bestaan. Daarnaast willen we ook zelf *actiever* op het terrein aanwezig zijn.

In de toekomst zullen er o.l.v. de minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking, rechtstreekse en bilaterale gesprekken gevoerd worden rond samenwerking op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. In Zuid-Afrika zou dit bijvoorbeeld kunnen met de regionale overheden als gesprekspartners.

Hierbij moeten volgende vragen aan bod komen

Wat zijn de sectoren waar Vlaanderen relevante bijdragen kan leveren ?

Wat zijn de behoeften en de vragen van onze partners in het zuiden ?

Op welke manier kan de expertise in Vlaanderen gekoppeld worden aan de noden in de partnerlanden of regio's ?

Ontwikkelingssamenwerking is immers een '*samenwerkingsproces*'.

Partners in het noorden en het zuiden moeten elkaar 'vinden' in dialoog en op voet van gelijkheid⁵.

Binnen deze bilaterale samenwerking en afspraken zal niet enkel plaats zijn voor initiatieven van niet-gouvernementele partners. De Vlaamse minister voor OS wil ook *direct* optreden. Hiervoor zal het instrumentarium aangepast en versterkt worden.

Hierbij dient de administratie ingepast te worden in het proces van de beleidsvoorbereiding, het detecteren van behoeften, aflijnen van de actieterreinen, het evalueren en controleren van de acties. Voor de technische uitvoering op het terrein zal een intermediair orgaan, een 'interface', aangesteld worden. Met deze instelling zal een beheersovereenkomst moeten aangegaan worden. De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB) beschikt in dit verband al over troeven en expertise om een bevoorrechte instelling te worden bij de uitvoering van de Vlaamse directe bilaterale samenwerking.

2.3 *Een verticale en horizontale opdracht*

De opdracht voor de nieuwe minister voor ontwikkelingssamenwerking situeert zich zowel in de verticale als horizontale lijn. Met de verticale lijn worden die initiatieven bedoeld die de minister

⁵. In de voorbereiding van de beleidsnota stelde zich ook de vraag over de titulatuur. Duidt de term ontwikkelingssamenwerking voldoende op het 'samenwerkingsaspect' tussen donorlanden en landen en regio's in ontwikkeling ? Zijn termen als 'internationale samenwerking' geen betere omschrijving voor het beleid dat we willen uit de grond stampen ?

Wij blijven bij het voorstel ontwikkelingssamenwerking omdat deze term - meer dan de term 'ontwikkelingshulp' - voldoende aangeeft dat we een beleid van 'samenwerking' wensen. Bovendien is de term ontwikkelingssamenwerking een bij het brede publiek goed herkenbare omschrijving.

zelf neemt. Met de horizontale lijn worden die initiatieven bedoeld die andere ministers op het vlak van internationale solidariteit nemen binnen het kader en de budgetten van hun bevoegdheid.

De ambitie van de nieuwe minister voor ontwikkelingssamenwerking is tweeledig.

Ten eerste staat hij voor de opdracht zijn *eigen beleid uit te bouwen*.

Dit is het zogenaamd verticaal beleidsterrein.

In de begroting 2000 zorgde de minister hier al voor extra middelen.

Bij dit ‘verticaal’ beleid zal de minister kunnen steunen op een herkenbare entiteit binnen de administratie buitenlands beleid.

Uiteraard is het de bedoeling om dit verticaal bevoegdheidsdomein verder uit te bouwen en te structureren.

De verticale structuur dekt niet al de engagementen die Vlaanderen op het vlak van internationale solidariteit neemt. In het verleden namen tal van collega’s ook binnen hun eigen beleidsdomein initiatieven met een finaliteit ontwikkelingssamenwerking.

Dit is een goede zaak. De aanwezige expertise binnen de sectoren en departementen is een meerwaarde voor de internationale samenwerking met partners in het zuiden.

Als minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking zal dan ook getracht worden om initiatieven in de horizontale lijn te *promoten* en te *initieren*. Hij kan dit o.m. door partners in het zuiden in contact te brengen met kabinetten en administraties van collega’s.

T.o.v. deze horizontale initiatieven heeft de minister voor ontwikkelingssamenwerking ook een *coördinerende rol*.

De initiatieven die ministers op hun terrein nemen, worden best gestroomlijnd met de basisopties die in het verticaal domein van ontwikkelingssamenwerking worden uitgewerkt.

We denken hier bijvoorbeeld aan de geografische prioriteiten die binnen ontwikkelingssamenwerking worden bepaald. De impact van projecten op de concrete omgeving verhoogt immers gevoelig bij concentratie van en de afstemming op elkaar van meerdere projecten.

Binnen de horizontale structuur bestaat waardevolle expertise op het vlak van het specifieke bevoegdheidsdomein. De expertise en de visie op ontwikkelingssamenwerking zijn er niet altijd aanwezig. Het samenbrengen van de ‘domeinexpertise ontwikkelingssamenwerking’, de know-how binnen de sectoren én de opties van de partners in het zuiden is een uitdaging voor de nieuwe minister.

De minister voor ontwikkelingssamenwerking, die binnen de Vlaamse regering ook bevoegd is voor cultuur, jeugd, stedelijk beleid, huisvesting en Brusselse aangelegenheden zal daarom ook op deze andere terreinen initiatieven nemen.

Om een maximale coördinatie tussen de verticale en horizontale lijn mogelijk te maken zal de minister het initiatief nemen om de Vlaamse begroting door te lichten om zo alle initiatieven m.b.t. internationale solidariteit in kaart te brengen.

Er zal een netwerk uitgebouwd worden met beleidsverantwoordelijken.

Ook de bestaande overlegmogelijkheden (b.v. het managementcomité) zullen ingeschakeld worden bij de coördinatie van de horizontale lijn.

De mogelijkheid om projecten te financieren door twee of meerdere departementen zal onderzocht worden.

2.4 *Meer engagementen*

De financiële engagementen voor internationale solidariteit moeten stijgen. Dit geldt zowel voor de Vlaamse regering in zijn geheel als voor de minister voor ontwikkelingssamenwerking in het bijzonder.

De tactiek hierbij is dubbel:

- de verticale ontwikkelingssamenwerking volwaardig uitbouwen
- de collega's in de Vlaamse regering meer aanzetten tot initiatieven

De haast mythische, maar internationaal aanvaarde 0,7-norm van het BNP is ook de uitdaging voor de Vlaamse minister voor ontwikkelingssamenwerking.

0,7% van het VRP betekent een inspanning van vele miljarden.

Hiertegenover moet geplaatst worden:

- de middelen die Vlaanderen bijdraagt tot het federaal departement ontwikkelingssamenwerking
- de middelen die de Vlaamse regering besteedt in de verticale lijn 'ontwikkelingssamenwerking'
- de middelen die de Vlaamse regering besteedt aan internationale solidariteit in de horizontale lijn
- de bijdragen van de Vlaamse regering met een finaliteit 'ontwikkelingssamenwerking' aan multilaterale organisaties

2.5 *Geografische concentratie*

Om met initiatieven rond ontwikkelingssamenwerking een maximaal effect te bereiken is een geografisch concentratiebeleid noodzakelijk.

In het verleden was Vlaanderen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking vooral actief in Zuid-Afrika en in iets mindere mate in Chili. De inspanningen in deze gebieden zullen blijven bestaan.

Zowel in Zuid-Afrika als in Chili leerde de *doelmatigheidsanalyse* dat de inspanningen best geconcentreerd worden in enkele prioritaire zones waar de noden het sterkst aanwezig zijn.

Maar de ambitie van de Vlaamse minister voor ontwikkelingssamenwerking reikt verder.

De nieuwe engagementen – waarvoor in de begroting 2000 al een aanzet is gegeven – zullen gebruikt worden om samen te werken met nieuwe partnerlanden en regio's.

Waar nieuwe partners gezocht moeten worden is een politieke keuze bij uitstek.

We zien hiervoor twee mogelijkheden:

- potentiële partnerlanden of regio's in zuidelijk Afrika
- potentiële partnerlanden of regio's in noordelijk Afrika

Deze politieke opties zullen in de loop van het jaar 2000 moeten getoetst worden aan omgevingsanalyses.

2.6 *Thematische vernieuwing*

Efficiënte ontwikkelingssamenwerking houdt ook een vorm van thematische concentratie in. De meest optimale samenwerking vertrekt vanuit het op elkaar afstemmen (matchen) van die sectoren waar Vlaanderen expertise heeft met de noden waarvan de partner in het zuiden prioritair werk wil maken.

De doelmatigheidsanalyses distilleerden voor Chili en Zuid-Afrika niet alleen prioritaire zones maar ook prioritaire sectoren.

Met deze informatie moeten de Vlaamse regering en partners in het zuiden elkaar kunnen 'vinden'.

Een gelijkaardige methode zal ook moeten gebruikt worden bij het bepalen van thematische prioriteiten in de nieuwe geografische keuzes.

Bij de uitbouw van een Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking moeten we echter meer ambities hebben. Vlaanderen moet zich voornemen om op termijn haar verantwoordelijkheid m.b.t. internationale solidariteit uit te breiden tot meer sectoren.

Dit betekent dat nieuwe thema's, die tot hiertoe nog niet 'toegepast' werden in het Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking, moeten verkend worden.

In het aftasten van nieuwe thematische samenwerking wordt best interdepartementaal gewerkt. Ideaal is als pilootprojecten binnen ontwikkelingssamenwerking op termijn kunnen 'doorgeschoven' worden naar andere departementen die vanaf de start betrokken zijn bij de uitwerking van het 'experiment'. Op die manier krijgt de verticale structuur opnieuw ruimte om andere terreinen te verkennen.

Bij dit beleid van thematische vernieuwing kunnen best indirecte actoren betrokken worden. Niet gouvernementele organisaties hebben soms ervaring op nieuwe terreinen en kunnen het Vlaams beleid helpen bij de uitbouw van expertise waar die nog niet aanwezig is.

Pilootprojecten van partners buiten de prioritaire gebieden kunnen mits ze passen binnen het opzet thematische vernieuwing.

Het is essentieel dat de ervaring en expertise die opgedaan werd bij deze pilootprojecten op termijn overdraagbaar is naar de prioritaire gebieden van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking.

Deze bezorgdheid moet van bij de opstart van het pilootproject aanwezig zijn en opgenomen worden in de conceptiefase.

Een project rond thematisch vernieuwing dat kan ingepast worden binnen het luik vorming, sensibilisatie en educatie beschikt over extra troeven.

2.7 Een herkenbare administratieve ondersteuning

Het feit dat de regering een aparte minister voor ontwikkelingssamenwerking aanstelde, wijst op de politieke wil om een Vlaams beleid uit te bouwen. Dit is geen opdracht voor de minister alleen.

Automatisch stelt zich ook de vraag naar de bestuurlijke onderbouw.

In de nabije toekomst zal binnen de administratie buitenlands beleid een eigen entiteit 'ontwikkelingssamenwerking' worden uitgebouwd.

Haar opdracht en vorm zal bepaald worden met het oog op de aangroei van budgetten en de nieuwe beleidsaccenten.

Een deel van de afdeling zal zich richten op het beleidsluik sensibilisatie, een ander deel zal in de project- en programmawerking ingeschakeld worden.

In het luik over projecten en programma's in het zuiden wordt verder uitgewerkt hoe we de administratie gaan inschakelen in indirecte en de directe bilaterale samenwerking.

2.8 Een goede verstandhouding met de andere overheden

In dit land worden op vele niveaus initiatieven genomen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking.

Naast het Vlaamse niveau zijn er de lokale besturen, de provincies en er is het federaal niveau.

Op de bestuursniveaus waarover Vlaanderen het bestuurlijk toezicht uitoefent zijn er initiatieven van diverse aard.

Het zijn blijken van internationale solidariteit die niet zelden geïnitieerd worden binnen een lokale raad voor ontwikkelingssamenwerking.

De middelen zijn meestal beperkt.

Zowel vorming en sensibilisering als kleinschalige projecten kunnen aan bod komen.

De initiatieven op beide niveaus wijzen op een concrete bezorgdheid voor de noord-zuidproblematiek.

Het feit dat deze solidariteit vorm krijgt binnen bestuurlijke niveaus die kort bij de mensen staan, is positief.

Vooraf m.b.t. de peiler vorming en sensibilisatie zijn de gemeenten en provincies potentiële partners van het Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking.

Deze besturen zullen via o.m. de VVSG betrokken worden bij het algemeen beleid voor ontwikkelingssamenwerking (de reflectiegroep die in de inleiding werd voorgesteld) en meer specifiek bij het uittekenen van het beleid rond sensibilisatie.

M.b.t. het *federaal beleid voor ontwikkelingssamenwerking* vertrekken we van het politiek standpunt van de Vlaamse regering.

Dit standpunt betreffende het tot stand brengen van meer coherente bevoegdheidspakketten in de volgende staatshervorming wordt duidelijk verwoord in het regeerakkoord: *“de overheveling van het federaal niveau naar de gemeenschappen en gewesten van financiële middelen die de federale overheid besteedt aan de ontwikkelingssamenwerking die in het verlengde van de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten liggen”*

Het feit dat Vlaanderen bevoegd is voor de meeste ontwikkelingsrelevante sectoren, is een troef voor een Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking.

Dit standpunt neemt niet weg dat de Vlaamse minister voor ontwikkelingssamenwerking geen constructieve samenwerking wenst met zijn federale collega.

Op het vlak van projecten en programma's in het zuiden moet het zeker mogelijk zijn 'concurrentie' uit te sluiten.

Ook op het vlak van sensibilisering is het belangrijk complementariteit na te streven.

De Vlaamse regering heeft hier het voordeel dat de bevoegdheid m.b.t. potentiële doelgroepen (jeugd, het sociaal-cultureel werk, onderwijs,...) vaak al is toegewezen aan de gemeenschappen en gewesten.

Ook hier moet het mogelijk zijn tot goede afspraken en samenwerking te komen.

De Vlaamse minister voor ontwikkelingssamenwerking zal nog dit voorjaar het initiatief nemen om met zijn federale collega goede samenwerkingsafspraken te maken en eventueel een permanent overleg op te starten.

2.9 Politieke alertheid

De kloof tussen noord en zuid wordt niet gedicht met sensibilisatie en projecten alleen.

Inzet voor rechtvaardige internationale verhoudingen stopt niet bij ontwikkelingssamenwerking in strikte zin.

Het concept duurzame ontwikkeling maakt het trouwens duidelijk dat beleidsinitiatieven binnen de andere sectoren van Vlaanderen, die niet noodzakelijk een internationale dimensie hebben, toch ook hun impact hebben op de mondiale verhoudingen.

Verder worden internationale verhoudingen vaak bepaald binnen internationale instellingen, op internationale fora en conferenties. Vlaanderen zit hier, soms direct, soms indirect mee aan tafel.

Bovenstaande is vooral belangrijk naar de rol die een minister voor ontwikkelingssamenwerking speelt binnen de regering. Ook op de terreinen die niet tot zijn directe bevoegdheid behoren, heeft hij een 'gewetensfunctie'. Hij moet maatregelen en standpunten toetsen in functie van hun vriendelijkheid t.o.v. een duurzame mondiale ontwikkeling en meer rechtvaardige internationale verhoudingen.

2.10 *Geen gebonden hulp*

Het Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking definieert haar opdracht in functie van partnerlanden en regio's in het zuiden. Ontwikkelingssamenwerking kan onmogelijk afhankelijk gemaakt worden van of gelinkt worden met binnenlandse belangen.

De zogenaamde 'gebonden hulp', waarbij ontwikkelingsrelevante (?) initiatieven enkel mogelijk zijn mits aankopen bij binnenlandse bedrijven, is voor het Vlaams beleid voor OS uit den boze.

Hoofdstuk 3 Creëren van een voldoende ruim maatschappelijk draagvlak

Het is onmiskenbaar dat ieder beleid op een maatschappelijk draagvlak moet gestoeld zijn.

Voor het domein ontwikkelingssamenwerking is het zo dat het de kwaliteit van het leven van de burger niet rechtstreeks raakt, of dat hij zich daar alleszins niet van bewust is.

Vorming, sensibilisatie en educatie is daarom een plicht van iedere overheid die zich engageert in het domein van de ontwikkelingssamenwerking.

Het is absoluut noodzakelijk dat de problematiek van het Zuiden permanent onder de aandacht wordt gebracht. Al is de wereld onze achtertuin geworden, toch worden de ogen te gemakkelijk gesloten voor de problemen in en van landen in ontwikkeling.

De Vlaamse overheid moet dan ook permanent en voldoende aandacht besteden aan het levend houden van de aandacht voor deze ongelijke-kansen-problematiek, dit zowel als legitimatie voor zijn eigen handelen als om de actiebereidheid van de Vlamingen te stimuleren.

Vaak kan er al veel steun verleend worden aan landen in ontwikkeling door een andere houding van de mensen bij ons (bv. bewust consumentengedrag, zorgzaam omspringen met energie,...). Het is dan ook onontbeerlijk om de burger te informeren hoe hij door een wijziging in zijn eigen gedragingen een verschil kan uitmaken voor mensen in landen in ontwikkeling.

Ook voor wat de steun aan projecten in het Zuiden betreft, is de steun van een ruim maatschappelijk draagvlak noodzakelijk. Een groot deel van de ontwikkelingssamenwerking is immers gebaseerd op goodwill en inzet van individuen en organisaties. Om de betrokkenheid te vergroten, zullen ook de projecten die met Vlaamse steun werden/worden gerealiseerd aanschouwelijk voorgesteld worden aan de Vlamingen.

Hierbij dient het nodige realisme aan de dag te worden gelegd. Met de bescheiden middelen die op de Vlaamse begroting voorbehouden zijn voor ontwikkelingssamenwerking kunnen wij niet ver springen. Het lijkt derhalve uitgesloten dat de Vlaamse overheid structurele kosten op zich neemt. Zolang de financiële middelen voor ontwikkelingssamenwerking federaal blijven is een projectmatige aanpak geboden.

Dit wil niet zeggen dat de financiële engagementen minimaal zullen zijn.

Het is de betrachting om de internationaal erkende OESO-norm te volgen die stelt dat 10% van het ontwikkelingsbudget naar educatie en sensibilisatie dient te gaan.

Ook hier is een pragmatische aanpak ten aanzien van de federale overheid aangewezen. De Vlaamse overheid dient niet opnieuw over te doen wat reeds op federaal niveau gebeurt.

Toch moet de Vlaamse overheid zeker hier haar eigen accenten leggen.

Het is immers onmiskenbaar dat Vlaanderen hier over een strategisch voordeel beschikt.

Sectoren als jeugdwerk, het sociaal-cultureel werk, onderwijs e.a. behoren volledig tot de Vlaamse bevoegdheid. Overlappingsen met deze sectoren moeten worden nagestreefd en kunnen tot kruisbestuivingen leiden.

Tenslotte zal de Vlaamse overheid initiatieven nemen om bemiddelend en coördinerend op te treden inzake sensibiliseringsacties met provincies en gemeenten.

Wat dit luik m.b.t. vorming, sensibilisatie en educatie betreft, dienen de lijnen nog uitgetekend te worden. De Vlaamse overheid beschikt op dit vlak nog over te weinig expertise. We zullen bij de uitbouw van dit beleidsluik regelmatig overleg plegen met de sector.

De methodiek die voor het bereiken van deze doelstellingen zal worden gevolgd, kan als volgt worden beschreven:

1. Diagnose van wat er momenteel reeds bestaat inzake sensibilisering in verband met ontwikkelingssamenwerking. Hieruit zullen gefundeerde conclusies getrokken worden inzake bestaande leemtes en/of noden aan coördinatie of samenwerking tussen de verschillende actoren.
2. Na het onderzoek, **hoofdthema's** detecteren en bepalen in functie van sensibiliseringscampagnes inzake ontwikkelingssamenwerking en relaties met landen in ontwikkeling. Hierbij moeten we maximaal gebruik maken van de Vlaamse realisaties op het veld.
3. Vanzelfsprekend moet onderzocht en gedetermineerd worden op welke **doelgroepen** gefocust zal worden.
4. Thema's en doelgroepen zullen op elkaar worden afgestemd. D.i. het zogenaamde **matchen**.
5. Aan NGO's en andere initiatiefnemers zal duidelijk gecommuniceerd worden welke projecten de Vlaamse overheid gerealiseerd wenst te zien.
De overheid zal hiervoor - via het detecteren van hoofdthema's – vooropstellen welke thema's ze d.m.v. **langlopende campagnes** wil bespelen.
Het is aan NGO's en andere initiatiefnemers om hierop in te spelen met concrete projecten (**punctuele interventies**).
6. In het kader van het voeren van een doorzichtig beleid zal de administratie per gedefinieerd project een duidelijke omschrijving uitwerken voor aanvragers van subsidies voor sensibiliseringsprojecten zodat zij op een **gestandaardiseerde** en **objectieve** manier kunnen beoordeeld worden.

7. De voorliggende projecten zullen **gescreend worden** op vier domeinen: betrouwbaarheid en referenties van de projectuitvoerder, inhoud, opzet en doelstellingen van het project, budgettaire structuur van het project en de wijze waarop over het project wordt gerapporteerd en resultaatindicatoren worden opgevolgd.
8. Op korte termijn zal de administratie moeten beschikken over een instrumentarium om het gevoerde beleid inzake sensibilisering enerzijds en m.b.t. de projecten in landen in ontwikkeling anderzijds te evalueren. Deze **evaluatie** zal projectmatig moeten zijn en de resultaten van het gevoerde beleid moeten in kaart worden gebracht. De administratie zal op korte termijn eigen expertise opbouwen. De uitbouw van een kader voor beleidsvoering en evaluatie is hierbij prioritair. Regelmatige steekproeven over het bereik, metingen en bevragingen zullen hierbij gebruikt worden.

Hoofdstuk 4 De acties en projecten in landen in ontwikkeling

Inzake de projecten met derde landen, de zogenaamde ontwikkelingssamenwerking, bestaat de grote uitdaging erin om twee extremen te verzoenen. Met name zal het opzet van het vernieuwde beleid voldoende realistisch en voldoende ambitieus moeten zijn. Het is duidelijk dat het realisme moet gestoeld zijn op de voorhanden zijnde middelen en de sowieso beperkte impact van Vlaanderen op de internationale solidariteit.

Toch is er de ambitie om met de Vlaamse bijdrage wel degelijk effect te hebben.

Om deze extremen te verzoenen is er slechts één sleutelbegrip dat doorheen het gehele beleid, consequent en blijvend van toepassing zal zijn, namelijk **de concentratie van inspanningen en middelen**. Dit is de toetssteen voor een doelmatig Vlaams beleid.

De versnippering van de Vlaamse inspanningen in een verscheidenheid van projecten zal ongetwijfeld goodwill creëren en hier en daar erkenning opleveren.

Dit betekent voornamelijk een pluspunt voor het Vlaamse imago.

Maar de essentie van ontwikkelingssamenwerking is elders te vinden.

Bij het beleid dat we wensen uit te stippelen zal er belang gehecht worden aan **partnership en medebeheer**. De inspraak en de conceptuele verantwoordelijkheid van het land in ontwikkeling moet worden vastgelegd. Er moet eveneens ruimte zijn om de operationele verantwoordelijkheid van de partner gradueel op te bouwen. Een dergelijke ‘partnership-aanpak’ gaat uit van de respectievelijke sterktes en zwaktes van de beide partners en definieert de wijze waarop de verantwoordelijkheid door beide moet worden opgenomen. Deze aanpak leidt tot enkele modellen van partnerschap, die enkel kunnen kaderen in een structurele, duurzame en blijvende samenwerking met een partnerland op deze domeinen waar Vlaanderen een essentiële bijdrage kan leveren.

De methodiek die voor het bereiken van deze doelstellingen zal worden gehanteerd is in enkele stappen samen te vatten.

1. Het doorvoeren van een omgevingsanalyse van het land of de regio waarmee een samenwerking kan worden opgestart. Deze analyse brengt in eerste instantie de noden en prioriteiten van het land of de regio in kaart. Bestaande regeerprogramma's, beleidsnota's, studies van internationale instellingen en eigen ervaring spelen een rol. Deze analyse brengt 'de vraagzijde' van de ontwikkelingssamenwerking in kaart. Zij zal eveneens mee aangeven of er geografisch dan wel thematisch prioritaire keuzes te maken zijn.
2. Het in kaart brengen van de expertise en de ervaring die Vlaanderen te bieden heeft.
Dit is de zogenaamde 'aanbodzijde'. Een in januari 1999 doorgevoerde doelmatigheidsanalyse van het Vlaamse beleid 'ontwikkelingssamenwerking' heeft de opgedane ervaring in kaart gebracht. Het betreft ervaring in de volgende sectoren: welzijn en gezondheidszorg (gehandicapten zorg), onderwijs en alfabetisering, samenlevingsopbouw en emancipatie, economie, KMO en landbouw (capaciteitsopbouw), huisvesting en leefmilieu. Deze opsomming is louter een status quaestionis en is vatbaar voor aanpassing.
3. Nadat de beleidsprioriteiten van het ontvangende land getoetst zijn aan de expertise die Vlaanderen kan leveren, zullen partners worden gezocht die de uitvoering van de programma's door middel van projecten voor hun rekening kunnen nemen. Hierin kan Vlaanderen zowel direct als indirect optreden;
direct door contacten te leggen met de lokale overheden en door detectie van lokale organisaties. Na gezamenlijk overleg zullen de programma's worden bepaald waarin Vlaanderen zal participeren;
indirect door een oproep te doen naar binnen- en buitenlands organisaties om voorstellen in te dienen van projecten die passen binnen de vooropgestelde programma's.
4. De voorliggende projecten, zowel diegene die via de directe samenwerking lopen als diegene die indirect werden ingediend, zullen inhoudelijk gescreend worden op vier domeinen: de betrouwbaarheid en de referenties van de projectuitvoerder, de inhoud, het opzet en de doelstellingen van het project, de budgettaire structuur van het project en de wijze waarop over het project wordt gerapporteerd en resultaatindicatoren worden opgevolgd.
5. Op korte termijn zal de administratie over een instrumentarium moeten beschikken om het gevoerde beleid te evalueren. Deze evaluatie zal zowel projectmatig moeten zijn, als de globale effecten van het gevoerde beleid in kaart moeten brengen. Voor de projectmatige evaluatie kan een beroep gedaan worden op een externe audit die al dan niet in de projectuitvoering kan vervat zijn. Uitzonderlijk kan de administratie zelf tot de evaluatie overgaan.
De globale evaluatie en eventuele bijsturing zal binnen de administratie zelf gebeuren.
Ook hier behoort externe ondersteuning tot de mogelijkheden omdat er in eerste instantie aan expertise-opbouw zal moeten gedaan worden.

Deze methodiek moet leiden tot een doorzichtiger, objectiever en meer klantvriendelijke dienstverlening.

Doordat het beleidskader zowel geografisch als thematisch wordt afgebakend en doordat de individuele projecten aan een beoordelingskader zullen worden getoetst, wordt het gevoerde beleid geobjectiveerd.

Dit betekent niet dat er geen appreciatieruimte meer overblijft want de toetsing gebeurt niet aan de hand van uitsluitingscriteria, maar aan de hand van een referentiekader.

Dit referentiekader zal voldoende nauwgezet afgebakend zijn zodat het aan de ene zijde voor de projectaanvrager duidelijkheid biedt over de beoordeling waaraan zijn aanvraag zal onderworpen worden en aan de andere zijde voor de administratie willekeur uitsluit en externe controle toelaat.

Dit referentiekader zal uitgeschreven worden in een vademecum bestemd voor de potentiële aanvragers die op deze wijze op voorhand de mogelijkheden van realisatie van hun projecten via de Vlaamse overheid kunnen inschatten. Bovendien houdt de objectivering van het beleid in dat de administratieve procedures die elk individueel dossier moet doorlopen fel kunnen vereenvoudigd worden, waardoor de doorlooptijd van het dossier sterk kan gereduceerd worden. Voor de aanvrager betekent dit dat er snel uitsluitel komt over het al dan niet uitvoeren van het project, waardoor projectvoorbereiding en projectuitvoering nauwer op mekaar zullen aansluiten.

Het is duidelijk dat projecten die niet binnen het vooropgestelde referentiekader passen van een hoge kwalitatieve waarde moeten getuigen.

Piloot- of 'hefboom'projecten buiten het referentiekader kunnen als zij sterke resultaten beogen, van hoog maatschappelijk belang zijn of aan een urgente maatschappelijke nood beantwoorden.

Uiteraard vergt de goedkeuring van dergelijke voorstellen een doorgedreven screening en zijn de vereenvoudigde procedures hier niet van toepassing.

In de toepassing van de voorgestelde methodiek zal er een dubbel spoor worden bewandeld.

1. De bestendiging van het gevoerde beleid naar Zuid Afrika en Chili, mits bijsturing.

Sedert 1995 doet de Vlaamse overheid aan ontwikkelingssamenwerking met Zuid Afrika en Chili. Er zijn aanzienlijke inspanningen geleverd die tot degelijke resultaten hebben geleid. De realisatie van sommige projecten heeft aan Vlaanderen een geloofwaardigheid gegeven die de politieke erkenning van Vlaanderen in Chili en Zuid Afrika mede in de hand heeft gewerkt. Een voortzetting van de samenwerking met Zuid Afrika en met Chili is dus een logische keuze.

Vooreerst omdat ontwikkelingssamenwerking van duurzaamheid en vertrouwen moet getuigen. Effecten worden op lange termijn beoogd en Vlaanderen zal op het domein van de ontwikkelingssamenwerking pas een status verwerven indien er duurzame relaties worden aangegaan die de geloofwaardigheid en de degelijkheid van Vlaanderen onderstrepen.

Maar daarnaast is de keuze voor Zuid Afrika en Chili ook louter te verklaren vanuit het oogpunt ontwikkelingssamenwerking. Ook al behoren beide landen niet tot de groep van de laagste inkomenslanden, toch bestaan er ook hier schrijnende maatschappelijke noden.

Mits de samenwerking zich toespitst op de meest noodlijdende gebieden en bevolkingscategorieën, is dit wel degelijk een verantwoorde keuze is.

We zullen het beleid in die zin bijsturen.

M.b.t. deze bijsturing moeten we niet van nul beginnen.

Zowel in Chili als in Zuid Afrika werd een omgevingsanalyse doorgevoerd.

Daaruit werd voor wat Zuid Afrika betreft besloten dat de inspanningen zich moesten richten op slechts enkele provincies, met name de Noordelijke provincie, de provincie Vrijstaat en Kwa Zulu Natal⁶. Men dient zich hierbij uitdrukkelijk te richten naar de arme zwarte- en kleurlingenbevolking, meer bepaald naar de vrouwen, de jongeren en de jongvolwassenen. Thematisch zal men zich beperken tot onderwijs (alfabetisering, training van leerkrachten, schoolopbouw), jobcreatie (beroepsopleiding en KMO-training), gehandicaptenzorg, capaciteitsopbouw (lokale besturen en gemeenschappen en KMO's), huisvesting en preventieve basisgezondheidszorg. Zelfs binnen de geografische prioriteiten zal men deze thematische keuzes moeten beperken en keuzes maken.

Voor de samenwerking met Chili werden gelijkaardige keuzes gemaakt.

Geografisch is dit naar de 8ste en de 10de regio - meer in het bijzonder het eiland Chiloé.

Ook in Chili zal men zich focussen op vrouwen, kinderen en jongvolwassenen in het bijzonder in de rurale bevolking en de inheemse indianengroepen.

Daarbij zullen ook de bevolkingsgroepen in de stedelijke sloppenwijken niet over het hoofd gezien worden.

Thematisch richt men zich grosso modo op dezelfde onderwerpen als in Zuid Afrika.

In de welzijnssector zal daarnaast ook de bijzondere jeugdzorg, de drugs- en alcoholproblematiek en de mishandeling van vrouwen aan bod komen.

Ook zal – gezien de lokale omstandigheden - eerder leefmilieu dan wel huisvesting en preventieve basisgezondheidszorg als prioritair worden beschouwd.

Wat boven beschreven staat is het referentiekader waarmee zal gewerkt worden.

Voor projecten in andere regio's⁷ zal een afweging moeten gemaakt worden.

De mate waarin het project een pilootproject is (toepasbaar in andere regio's), een hefboomfunctie vervult of tegemoetkomt aan een dringende maatschappelijke nood, zal bij deze afweging essentieel worden.

2. De ontwikkeling van nieuwe initiatieven in nieuwe partnerlanden.

Conform de hierboven beschreven methodiek zal zeer snel de opdracht worden gegeven om omgevingsanalyses door te voeren in enkele landen waarmee tot op heden nog geen samenwerking is opgestart. In eerste instantie worden analyses beoogd in de landen van zuidelijk Afrika omdat deze keuze logisch aansluit bij het gevoerde beleid in Zuid Afrika en daarmee zeer complementaire effecten kunnen nagestreefd worden.

Maar ook een keuze in de Mahgreblanden (Marokko of Tunesië) behoort tot de mogelijkheden omdat een samenwerking met deze landen duidelijk kan inspelen op de relatie met de allochtone bevolking in Vlaanderen.

De uiteindelijke keuze zal uiteraard afhankelijk zijn van de resultaten van de analyse en van de mogelijkheden die de Vlaamse ervaring en expertise te bieden heeft. Bovendien zal ook hier geen ruime keuze gemaakt worden. Enkel het prioritair aanwenden van de middelen en de inspanningen kan resultaten opleveren. Een beperking tot ten hoogste twee nieuwe partnerlanden

⁶ . In deze laatste provincie zullen we in een eerste fase – gezien de geringe ervaring - eerder verkennend te werk gaan.

⁷ . Bijvoorbeeld de stedelijke sloppenwijken in grootsteden als Kaapstad

is logisch. Dit nieuwe beleid zal rustig en stap voor stap worden uitgebouwd, realistisch en ambitieus zoals we bij de aanvang van dit hoofdstuk reeds hebben aangegeven.

Zowel directe acties als indirecte ondersteuning

Op dit dubbele spoor, zowel de bestending van het gevoerde beleid, als de ontwikkeling van nieuwe initiatieven, kan Vlaanderen **zowel direct als indirect optreden**. Het indirect gevoerde beleid heeft gezien de reeds uiteengezette methodiek geen verdere toelichting nodig. Voor het te voeren directe beleid is evenwel een instrumentarium nodig dat nog aan verdere ontwikkeling toe is. Centraal staat de administratie Buitenlands Beleid die instaat voor de beleidsvoorbereiding, de -ondersteuning en de -evaluatie. De onderscheiden taken voor de **administratie** bij het directe bilaterale beleid zijn:

- Het voorbereiden van een beleid en van de uit te voeren strategieën. In samenspraak met een aantal externe actoren zal een duidelijk omlijnde beleidsvisie worden voorbereid, die de onderscheiden prioriteiten van het Vlaamse ontwikkelingsbeleid bevat.
- Het opstellen van een indicatief samenwerkingsprogramma per land rekening houdend met de beschikbare middelen en de eigen deskundigheid.
- De indentificatie van de ontwikkelingsprojecten en –programma's.
- De controle van de projecten en van de programma's.
- De evaluatie van het gevoerde beleid. Dit bestaat uit de realisaties van de acties aan de beleidsvisie en de doelstellingen van de programma's te toetsen én op basis hiervan aanbevelingen voor de bijsturing van het beleid te maken.

Voor de uitvoering van de directe bilaterale samenwerking kan een beroep worden gedaan op een **gespecialiseerde instelling** die zal instaan voor:

- Het opstellen van een operationeel plan met doelstellingen, activiteiten, voorziene middelen en te bereiken resultaten per project.
- De monitoring per project, die leidt naar een permanente opvolging en bijsturing.
- Een regelmatige interne evaluatie, door een externe instantie uitgevoerd. Dit evaluatieverslag wordt dan besproken met vertegenwoordigers van de 'interface' en de beleidsinstanties.

Vlaanderen kan in de huidige stand van zaken reeds een beroep doen op gespecialiseerde instellingen. Instellingen die op basis van hun ervaring in de uitvoering van Vlaamse projecten een uitgebreid buitenlands netwerk kunnen aanbieden of kunnen uitbouwen. Bovendien dient er voldoende groeipotentieel aanwezig te zijn om performant te kunnen optreden bij een groeiend Vlaams ontwikkelingsbeleid. De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB) beschikt over voldoende troeven om de bevoorrechte instelling voor de uitvoering van de Vlaamse directe bilaterale samenwerking te worden.

De mogelijkheden van thematische vernieuwing

Hierboven beschreven we de algemene beleidslijn van geografische en thematische concentratie en spraken we over een referentiekader waarbinnen de acties en projecten moeten passen. De redenen hiervan liggen voor de hand. Versnippering van de acties en programma's leidt tot een weinig effectief beleid en het is onmogelijk om als Vlaamse overheid op alle terreinen en in alle sectoren relevante ervaring te hebben op het vlak van ontwikkelingssamenwerking.

Dit wil niet zeggen dat het Vlaams beleid op thematisch vlak moet blijven stilstaan bij het status-quo zoals dat nu bestaat. De sectorale activiteiten beperken tot enkel die thema's waar we zeker zijn voldoende expertise te hebben, is een te statische benadering.

We moeten meer ambities hebben.

Daarom moeten binnen ontwikkelingssamenwerking aanzetten gegeven worden voor het geleidelijk uitbreiden van de sectorale expertise en kunnen collega-ministers aangemoedigd worden om hun steentje bij te dragen tot het dichten van de noord-zuidkloof.

Vanuit ontwikkelingssamenwerking zullen dan inspanningen geleverd worden om deze thematische vernieuwing zo optimaal mogelijke in te passen binnen de algemene beleidslijnen van ontwikkelingssamenwerking.

Vanuit technisch perspectief kan dit beleid van thematische vernieuwing vorm krijgen via initiërende budgetten of via co-financiering.

Met initiërende budgetten bedoelen we budgetten voor projecten waarvoor binnen ontwikkelingssamenwerking (best samen met indirecte partners) het initiatief wordt genomen.

Bij de conceptie moet getracht worden de beleidsverantwoordelijken van andere sectoren te betrekken. Bedoeling is de financiering van dergelijke projecten op termijn door te schuiven naar de sector in kwestie. Dit laatste moet na de overdracht in blijvende coördinatie staan met ontwikkelingssamenwerking.

Co-financiering van projecten is een tweede mogelijk instrument bij dit beleid van thematische vernieuwing. Dit heeft als voordeel dat de beleidsverantwoordelijken van andere sectoren zeker van in het begin betrokken zijn.

Dergelijke financiering kan ook gradueel verlopen.

De financiële bijdrage vanuit ontwikkelingssamenwerking neemt bijvoorbeeld geleidelijk af en dit in verhouding met een graduele toename van de financiering vanuit een andere sector.

Het spreekt vanzelf dat projecten die voor thematische vernieuwing in aanmerking willen komen sterke projecten moeten zijn. Projecten met een piloot- of hefboomfunctie binnen de algemene lijnen die binnen het beleid voor ontwikkelingssamenwerking werden uitgewerkt.

**DEEL V:
DE ORGANISATIE VAN HET BUITENLANDS BELEID**

Hoofdstuk 1 De Vlaamse internationale vertegenwoordiging

Een tiental jaar geleden maakte Vlaanderen de uitdrukkelijke keuze om op een onafhankelijke manier vertegenwoordigd te zijn in het buitenland. Sindsdien werden - in verschillende fasen - diverse netten van officiële vertegenwoordigers ontplooid⁸. Vandaag beschikt de Vlaamse overheid over ongeveer negentig officiële vertegenwoordigers in het buitenland, verspreid over alle werelddelen. Deze vertegenwoordigers opereren in zes verschillende netten. Deze netten hebben elk een verschillende opdracht, en uiteenlopende statuten. Ze zijn van ongelijke grootte, en bewerken regelmatig hetzelfde geografische domein.

De actuele situatie heeft niet alleen voordelen. Een gebrek aan eenvormigheid in het Vlaams internationaal optreden hindert de herkenbaarheid van de Vlaamse overheid in het buitenland en versterkt de onduidelijkheid over haar statuut en bevoegdheden. Wegens onvoldoende afstemming tussen de diverse netten gaan mogelijk synergieën verloren, en worden kansen niet benut. Tegelijk wordt de federale diplomatie de kans geboden om deze leemte op te vullen. Onvoldoende duidelijke werkafspraken kunnen bovendien aanleiding geven tot misverstanden, terwijl de heterogeniteit van de werkingsmodaliteiten de onderlinge samenwerking tussen de netten niet lijkt te bevorderen.

In juli 1998 namen de vertegenwoordigers van alle zes de netwerken samen deel aan de eerste editie van de Vlaamse diplomatieke dagen. Een Managementscomité, waarin de leidende ambtenaren van de zes bedoelde diensten zitting hebben, heeft als opdracht een aantal voorstellen voor een gezamenlijk optreden uit te werken. In 2000 wordt een tweede editie van de Vlaamse diplomatieke dagen georganiseerd, waarop alle Vlaamse buitenlandse vertegenwoordigers aanwezig zullen zijn.

Het lijkt onontbeerlijk dat op korte termijn werk wordt gemaakt van een structurele samenwerking tussen de zes verschillende diensten en hun internationale vertegenwoordiging. Als gevolg daarvan moet kunnen worden overgaan tot een zekere integratie van de Vlaamse vertegenwoordiging in het buitenland.

De eerste noodzakelijke stappen daartoe zijn: (1) de introductie van een minimale vormelijke uniformiteit wat betreft stijl, logo's, taal- en woordgebruik, publicaties en promotiemateriaal; (2) de harmonisering van de diverse statuten en werkingsmodaliteiten; (3) de concentratie onder één dak van alle Vlaamse vertegenwoordigers met dezelfde standplaats (a) binnen de Belgische diplomatieke posten voor zover het niet-EU-lidstaten betreft, (b) buiten de federale kanselarijen waar meerdere vertegenwoordigers dezelfde standplaats hebben binnen de EU; en (4) het ontwikkelen van interessante loopbaanperspectieven in de Vlaamse internationale dienst, met

¹ De netwerken waarvan sprake betreffen vertegenwoordigers in het buitenland van de administratie Buitenlands Beleid, Export Vlaanderen, de dienst Investeren in Vlaanderen, Toerisme Vlaanderen, de Vlaamse dienst voor Agromarketing en VVOB.

minstens de mogelijkheid tot interne mobiliteit binnen elk van de netwerken - en op termijn de mogelijkheid tot mobiliteit tussen de verschillende netwerken onderling.

Hoofdstuk 2 Een herijking van het internationaal voorlichtingsbeleid

De afgelopen jaren werd geïnvesteerd in internationale voorlichting en promotie: via publicaties, internationale beurzen en (wereld) tentoonstellingen, culturele mega-projecten, Internet-initiatieven, betoelaging van sportieve evenementen en interlands, ontvangst van buitenlandse journalisten, fact-sheets, Knipselkrant, ...

Door de diversiteit en de variëteit van informatieve en promotionele inspanningen was het geheel nauwelijks nog te overzien, wat ten koste ging van de duidelijkheid. De communicatie vertoonde een plejade aan diverse stijlen en logo's, waardoor de herkenbaarheid verloren ging. Even moeilijk was eenheid of samenhang te bespeuren in het promotioneel optreden zelf, of in de diverse boodschappen die al dan niet werden overgebracht.

Internationale onvertrouwdheid met het Belgisch constitutioneel model en zijn fundamenteen vertoont de neiging om Vlaanderen in een ongunstig daglicht te plaatsen, waardoor dossiers als het gemeentelijk stemrecht voor EU-onderdanen of het Columberg-rapport snel en negatief afstralen op de internationale beeldvorming over Vlaanderen.

Niettemin blijven talloze geweldige troeven voor handen, en blijft Vlaanderen een internationaal uiterst verkoopbaar product.

Het Vlaams regeerakkoord benadrukt het belang van een internationaal voorlichtingsbeleid. Daarmee wordt bedoeld dat op grond van een grondige analyse moet worden overgegaan tot het actualiseren en (her)definieren van de voornaamste doelstellingen en beoogde doelgroepen.

Daar zal ook een aangepaste communicatiestrategie en communicatie-praktijk uit volgen, met wellicht verhoogde aandacht voor o.a. (1) de concentratie en eventuele clustering van promotie-initiatieven en de continuïteit van de inspanningen; (2) een verhoogde vormelijke herkenbaarheid, en uniformiteit inzake taal- en woordgebruik; (3) een minimale reglementering en objectivering van de betoelaging van promotionele activiteiten; (4) een actievere internationale persvoorlichting - én binnenlandse persvoorlichting over het buitenlands beleid; (5) de verhoogde herkenbaarheid en zichtbaarheid van de Vlaamse vertegenwoordiging in het buitenland.

Belangrijk is dat buitenlandse journalisten permanent worden geïnformeerd over de politieke beslissingen en prioriteiten van Vlaanderen. Naast georganiseerde informatiedoorstroming is het belangrijk om deze journalisten kennis te laten maken met Vlaanderen teneinde hen ons land te leren kennen en appreciëren, zodat een objectieve berichtgeving mogelijk wordt.

Hoofdstuk 3 Professionalisering van de organisatie en ontvangst van buitenlandse officiële bezoeken

Elke ministeriële zending naar het buitenland is een visitekaartje van Vlaanderen dat wordt afgeleverd bij internationale gesprekspartners. De indruk die er wordt nagelaten is doorslaggevend voor de beeldvorming.

Omgekeerd geldt ook de wijze waarop buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders door Vlaanderen worden ontvangen als indicator voor de ambities en het professionalisme van het Vlaams overheidsapparaat. Beide dragen daardoor in sterke mate bij tot de ernst, de geloofwaardigheid en het imago die Vlaanderen worden toegemeten door de buitenlandse politieke en ambtelijke klasse.

De zendingen naar het buitenland en de ontvangst van buitenlandse ministers of hoogwaardigheidsbekleders door hun Vlaamse homologen geschiedt heden ad hoc. Daarin is nog weinig systematiek, laat staan eenvormigheid te herkennen.

Gelet op wat voorafgaat wordt voorgesteld dat de Vlaamse regering zou investeren in de verdere professionalisering van de ontvangst en begeleiding van hoge buitenlandse gasten, in een adequate exploitatie van ontvangstfaciliteiten als Hotel Errera, en in een operationele Vlaamse protocoldienst.

Deze investeringen moeten de Vlaamse regering en haar leden toelaten om een actievere diplomatie te bedrijven. Wanneer de leden van de Vlaamse regering zich willen inschakelen in de internationalisering van beleid en besluitvorming zullen zij wellicht vaker dan vandaag hun internationale homologen en gesprekspartners moeten bezoeken en ontvangen voor allerlei werk- of officiële bezoeken. Het Belgisch EU-voorzitterschap in 2001, tijdens hetwelk ook leden van de Vlaamse regering als EU-Raadsvoorzitter zullen optreden, zal deze groeiende behoefte ongetwijfeld illustreren.

Bij uitbreiding kan ook worden gewerkt aan de kwaliteit en de stroomlijning van de logistieke organisatie en de inhoudelijke voorbereiding van officiële zendingen naar het buitenland. Hiertoe kunnen na overleg met de binnenlandse actoren (departementen, Vlaamse openbare instellingen) en met het federale ministerie van Buitenlandse Zaken een aantal draaiboeken worden uitgewerkt, en kan vanuit de ‘horizontale functie’ Buitenlands Beleid een uitgebreid dienstenaanbod worden gepresenteerd aan alle leden van de Vlaamse regering en hun respectieve diensten.

Hoofdstuk 4 Coördinatie

Zoals in de meeste landen is het Vlaams buitenlands beleid een verantwoordelijkheid van de hele regering. De bevoegdheidsverdeling van de Vlaamse regering voorziet dat elk lid bevoegd is voor de externe betrekkingen van de departementen die onder zijn beleidsverantwoordelijkheid vallen.

Toch moeten acties en beleidslijnen gekaderd worden in een gecoördineerde en samenhangende internationale beleidsbenadering. Een structurele samenwerking tussen de verschillende diensten van de Vlaamse overheid is hier noodzakelijk. In dit perspectief wordt aan het managementcomité een belangrijke opdracht toevertrouwd om het optreden van de vertegenwoordigers te stroomlijnen. Ook binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zal een gestructureerd platform worden uitgewerkt teneinde een gecoördineerde kwalitatieve aanwezigheid van Vlaanderen te verzekeren.

Tijdens deze regeerperiode zal de administratie Buitenlands Beleid intern worden gereorganiseerd en verder uitgebouwd worden tot een volwaardig kenniscentrum. Deze administratie staat in voor de beleidsvoorbereiding, beleidsondersteuning en beleidsevaluatie van het Vlaams buitenlandse beleid in al zijn aspecten.

Naar aanleiding van het Belgisch voorzitterschap van de EU, en met het oog op een grotere inbreng van Vlaanderen op het Europese forum in het algemeen, zal de werking rond Europa verder worden uitgebouwd en wordt de Vlaamse vertegenwoordiging op de Belgische Permanente Vertegenwoordiging bij de EU versterkt.

Gezien het groeiend belang van de internationale samenwerking, vooral in het domein van de multilaterale economische dossiers, zal binnen de administratie Buitenlands Beleid één centraal aanspreekpunt, met een horizontale functie, worden opgericht teneinde deze dossiers op een nauwgezette en systematische wijze op te volgen.

Met het oog op het uitwerken van een Vlaams ontwikkelingsbeleid zal binnen de administratie Buitenlands Beleid de nodige kennis en expertise worden uitgebouwd om deze nieuwe uitdaging waar te maken.